

fuzinai

 Poština plačana pri pošti
62390 Ravne na Koroškem

Leto XXIX

Ravne na Koroškem, september 1992

Št. 9

ŠE ZMERAJ SLABO

Polletni rezultati kažejo na to, da nam nikakor ne uspe obrniti trenda poslovanja. Prve analize, ki smo jih opravili skupaj z vodstvi profitnih centrov, so pokazale, da se v velikem delu v podjetju borimo s **fiksni stroški**, ki ob prenizkem obsegu proizvodnje niso optimalni. Neprestane **motnje v energetske oskrbi** metalurgije dodatno poslabšujejo možnosti za optimalne **variabilne stroške**. **Nered in nestrokovnost** povzročata preveliko neuspeho proizvodnje. S temi tremi značilnostmi lahko pojasnimo večino našega neuspeha. Ponavadi se vrtimo okoli vprašanja, kaj je bolj pomembno in kaj manj, kdo je kriv bolj in kdo manj. Dejstvo pa je, da ni mogoč premik iz polletne izgube 20 milijonov nemških mark, če ne pride do sočasnega premika na vseh področjih.

Če držijo trditve sveta, da je ključ v ljudeh, potem je moja misel, da je začetek razpletanja kroga neuspeha v dvigu znanja zaposlenih. Priznati je treba, da sta se v podjetju dogodili dve stvari, ki potrjujeta nujnost usposabljanja za delo:

- veliko ljudi je zapustilo podjetje, zelo veliko med njimi z dokupom let; to seveda pomeni, da so odšli ljudje z bogatimi specifičnimi izkušnjami, ki so skrbeli za tehnološki red na svojih področjih;

- drugič pa je očitno, da so se spremenili tržni pogoji, ki predvsem od vodstvenega

in strokovnega kadra zahtevajo pristope, ki jih prej ni bilo in na katere reakcije na star, ustaljen način niso ustrezne.

Raven znanja pa se mora dvigati usklajeno in sočasno med vsemi sodelujočimi v poslovnem procesu, saj je jasno, da visoko tehnično in tehnološko znanje brez enako kvalitetne podpore komercialno-finančnega znanja ne more biti uspešno. Velja pa tudi **OBRATNO** v vseh možnih kombinacijah. Zato ocenjujem, da so razprave in aktivnosti za dokapitalizacijo in finančno sanacijo sicer pomembne in tudi nujne, pa vendarle bo proces prodaje na Ravnah tekel le, če bodo tu ostali ljudje, ki bodo svoje delo profesionalno opravljali. Skrb za lastno usposobljenost bo pogoj za visoko stopnjo socialne varnosti, ne glede na lastninski razplet. Drugače ne more biti, saj je tudi v svetu delež ljudi, ki živijo od rent (na podlagi lastnine), zanemarljivo majhen v primerjavi z deležem ljudi, ki živijo od svojega znanja.

Zato bi zaključil misel o polletni izgubi s trditvijo, da je treba **skrbeti zase in za svoje znanje**, da je treba odpravljati napake na **SVOJEM** delovnem mestu in se zavedati pomena medsebojne potrebnosti, saj Železarna Ravne, kot tovarna metalurgije in kovinske predelave, ni nastala NA PAMET.

Brane Žerdoner

SINDIKATI

Ni sanacije brez presežkov

V času priprav na sanacijo Slovenskih železarn, ko so se na Ravnah vrstili obiski republiških funkcionarjev, smo se o reševanju Slovenskih železarn in še posebej Železarne Ravne pogovarjali s sekretarjem Svobodnega sindikata Jankom Dežmanom.

NAŠI PROBLEMI NISO NOVI

Poudaril je, da vprašanje sanacije za delavce Železarne Ravne ni novo, saj se z njim ukvarjamo že več let, pišemo razne programe, se reorganiziramo, a kljub temu vse bolj tonemo. Smo v procesu preoblikovanja družbene lastnine v zasebno, zato je še marsikaj nejasno in problemi so tudi zaradi tega težje rešljivi.

"Naš sindikat je v zadnjem času opozarjal predvsem na tiste probleme, ki bi jih lahko rešili z lastnimi močmi. Gre za vprašanje ustreznosti vodenja, centralizacije upravljanja oziroma samostojnosti organizacijskih enot, do zahtev po odgovornosti posameznih vodstvenih delavcev. Vendar smo se omejili na kritiko neustreznega vodenja in upravljanja, nismo pa postavljali zahtev po kadrovskih zamenjavah, saj je kadrovska politika v pristojnosti organov upravljanja. Nam gre za to, da uveljavimo svoje poglede in zahteve, in se tudi ne strinjamo z zgolj enosmerno kritiko vodenja. Vedeti moramo, da ključni problemi Železarne Ravne niso stari leto ali dve, temveč izvirajo iz začetkov osemdesetih let, ko je tedanja poslovodna struktura začela z megalomanijo zaposlovanja in širjenja proizvodnje delno v nepravno smer."

PRODANEGA NI MOGOČE VEČ DELITI

"Nekateri menijo, da postopek podružavljenja ustavno - pravno ni bil pravičen, vendar je zdaj nesmotno spraševati se o tem. V našem sindikatu dejstva, da smo formalno last države, ne jemljemo, kot da je lastninenje že končano, temveč menimo, da bomo po sprejetju lastninske zakonodaje enako participirali

na prvotni družbeni lastnini kot drugi državljani oziroma zaposleni. Vemo pa, da tistega, kar se proda, ni več moč deliti, in če prodaš večinski delež, ga tudi izgubiš. Včasih pozabljamo, da so v družbeni lastnini, ki naj bi jo delili, tudi dolgovi."

"Se vam zdi, glede na to, da lastnina pri nas še ni definirana, prav, da jo prodajamo?"

"Smo proti razprodaji nacionalnega premoženja. Mislimo, da si Slovenija ne more privoščiti likvidacije tako pomembnega dela gospodarstva, kot so metalurgija in z njo povezane veje industrije. Bati se je, da so v ozadju teh postopkov špekulacije in parcialni interesi posameznikov. V državi bi morali imeti jasno izdelane kriterije, kaj in koliko prodati tujemu kapitalu. Drugod, npr. v Avstriji, imajo glede tega zelo jasno politiko."

"Ali lahko sindikat vpliva na odločitve glede prodaje podjetja in njegovih delov, oziroma kako lahko zaščiti interese delavcev?"

"Direktnega vpliva na odločitve sindikat nima, saj ni niti partner. Vsa moč je pri lastniku - vladi, vendar tudi ta ne more odločati sama, ker gre glede železarn za sistemske rešitve, ki jih sprejemajo v republiškem parlamentu, kjer se križajo različni strankarski interesi. Zaradi njihove neusklajenosti v Sloveniji še vedno nimamo izoblikovane dosledne gospodarske politike, kar velika podjetja, giganti, najbolj občutijo."

NEVEDNOST POVZROČI SUMNIČENJE

"Se vam zdijo sedanji postopki pri reševanju problematike Slovenskih železarn pravilni?"

"Ker je bil zadnji, končni projekt sanacije in rekonstrukcije Slovenskih železarn sprejet na zaprtih sejah upravnega odbora in slovenske vlade, je to povzročilo splošno negativno reakcijo, kar je razumljivo, saj nihče ni nič vedel. V taki situaciji so normalna razmišljanja o tem, da ima kdo slabe namene ali da se želijo v perspektivi posamezniki okoristiti."

Naš sindikat je moral "na črno" priti do projekta, tako da smo se v dogajanje sorazmerno hitro vključili. Sprejeli smo nekatera splošna stališča v zvezi s sanacijo Slovenskih železarn - objavili smo jih v naših

Informacijah št. 9 in 10 - in od teh verjetno ne bomo odstopili, saj se v osnovi pokrivajo s stališči republiškega odbora SKEI in sindikatov v posameznih podjetjih SŽ. Razlike so le glede nekaterih konkretnih rešitev znotraj poslovnega sistema in podjetij.

Vsi smo proti popolni centralizaciji upravljanja in vodenja sistema v Ljubljani. V tem trenutku se med sindikati in drugimi zaposlenimi lomijo kopja glede ustanavljanja podjetij in družb z večjo ali manjšo stopnjo samostojnosti, glede centralizacije ali decentralizacije upravljanja, vsem pa je skupno vprašanje, kako reševati ekonomsko-socialni položaj ljudi, ki bodo po sanaciji potencialno ali dejansko brezposelni.

V zvezi s tem se mi zdi pomembno opozoriti na to, da je škoda, ker je lani začeti program reševanja presežnih delavcev zastal. Če zdaj tudi dobimo denar za ta namen, ga ne bomo mogli uporabiti, ker nimamo izdelanih nobenih programov."

VRATAR IN KOVAČ STA ENAKO POMEMBNA

"Za nas sta poglobilni dve vprašanji:

Prvo je vprašanje sanacije Slovenskih železarn in Železarne Ravne, pri čemer se nam zdi pomembno najti tako rešitev, da bi obdržalo delo kar največ zaposlenih; ker pa se zavedamo, da za vse dela ne bo, je drugo osnovno vprašanje, kako poskrbeti za tiste, ki bodo ostali brez zaposlitve.

Skrb sindikata je enaka za tiste, ki so v sorazmerno samostojnih družbah, kot za zaposlene v osnovnih proizvodnih obratih, ali z drugimi besedami: Za nas je enako pomembno, kako bo z vratarjem in gasilcem kot s kovačem ali topilcem. Vendar je v nekaterih delih železarne zelo razširjena egoistična logika: Pomembno je, da se naš obrat očisti vsega odvečnega, drugi nas ne brigajo. Taka volčja logika nas ne bo pripeljala nikamor. Menim, da bi morali v ozkem prostoru Železarne Ravne in občine ob vseh oblikah samostojnosti ohraniti določeno vzajemno solidarnost. Na Ravnah bomo preživel le, če bo ostal celoten sistem Železarne Ravne, čeprav moramo v boju za preživetje definirati

stopnjo centralizacije upravljanja in samostojnosti posameznih enot, ki jim je treba omogočiti, da izrabijo svoje kreativne možnosti. Ob osamosvajanju posameznih enot pa je nujno razčistiti vprašanje delitvene bilance. Ne more biti tako, da bo nekdo bremena preteklosti preložil na druge, ki naj se pod njimi utopijo, sam pa sprejel le pozitivni delež in si na podlagi tega prisvajal dobiček, pridobljen sicer z lastnim delom. Tu morajo biti čisti računi."

"Premoženje Železarne Ravne smo soustvarjali vsi zaposleni, tudi upokojeanci. Kako bo s soudeležbo pri lastninenju?"

"Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij bo upošteval tudi pravice iz minulega dela državljanov, ne moremo pa zdaj tega spravljati v zvezo s sanacijo in dokapitalizacijo železarn ali njenih delov. Vendar menim, da pri iskanju možnih rešitev preveč računamo na tuji kapital, pozabljamo pa na domačega. Ko bi imeli minimalne garancije, da bo denar smotno naložen, sem prepričan, da bi vsaj 1000 domačih ljudi bilo pripravljeno vložiti sredstva v sanacijo železarne ali njenih delov. V tem primeru se o perspektivi razvoja in proizvodnje na Ravnah ne bi bilo treba spraševati."

ADUTA ŽELEZARNE RAVNE - KADRI IN TEHNOLOGIJA

Pogovor z v. d. direktorja Slovenskih železarn,
dr. Androm Ocvirkom

"Gospod Ocvirk, za v. d. direktorja Slovenskih železarn vas je Upravni odbor Slovenskih železarn imenoval 29. junija 1992. Kateri motivi so prevladali, da ste prevzeli to delovno mesto? Težaven položaj Slovenskih železarn je bil verjetno velik izziv za vas?"

"Podobno so me spraševali tudi vsi kolegi, ko sem se po mesecu dni nihanja končno odločil. Glavni motiv je bil verjetno ta, da sem bil vrsto let v industriji, da je v njej tudi največ rezultatov mojega dela in da me industrija privlači. Položaj pa je tudi tako nezavidljiv, da predstavlja določen izziv. Tisti, ki so me za to delovno mesto predlagali, so izhajali iz mojih prejšnjih pozitivnih rezultatov na tem področju."

"Čeprav je nevhvaležno ocenjevati delo predhodnika, bi vas vseeno prosila za mnenje o vzrokih neuspešnosti sanacijskega programa Slovenskih železarn v preteklem obdobju. Glavni razlog za zamenjavo dosedanjega direktorja Slovenskih železarn naj bi bila namreč prepočasna sanacija (sanacijski program pravzaprav še ni bil izdelan), upadanje proizvodnje in prodaje ter večanje izgub."

"Nisem in nočem ocenjevati dela drugih, razen če je to nujno. Sanacija se vleče že dve leti, programi pa obstanejo na različnih stopnjah obdelave. Menim, da smo preveč tiščali glavo v pesek in javnost ni izvedela, kakšne so dejanske razmere v železarstvu. Mislim, da smo v poletnih mesecih dosegli najnižjo možno točko. Čas je za začetek sanacije in vzpona."

Vedeti je treba, da je trenutno železarstvo po zahtevnosti problematike v Sloveniji v ospredju, da ima ta panoga tradicijo, industrijsko znanje, da so bila in so še o železarstvu zelo različna stališča in da smo bili do sedaj navajeni ocen, da so bile v železarstvu v glavnem politične investicije.

Ob zadnjih razpravah, ki so

zopet bolj politične kot strokovne, pa se vidi, da je slovenski prostor zainteresiran za to dejavnost in da ji tudi upravičeno priznava pomen za gospodarski razvoj Slovenije.

Nekateri mislijo, da je treba pri nas težko industrijo ukiniti, drugi menijo, da je mogoče gospodarstvo prestrukturirati v nekaj dneh s šok terapijo. To pa se ne da, potreben je čas. Med sanacijo bo najpomembnejše prestrukturiranje trga in zniževanje stroškov oziroma povečevanje produktivnosti."

"Vlada je 24. julija 1992 sprejela projekt sanacije in rekonstrukcije vseh treh železarn. Razpisan je mednarodni tender za zbiranje ponudb za odprodajo deleža slovenskih železarn oziroma njihovo dokapitalizacijo. Kakšne bodo po vašem mnenju kratkoročne in dolgoročne posledice prodaje po vsej verjetnosti večinskega deleža slovenskih železarn (za zaposlene, podjetja in državo)? V javnosti je namreč ta poteza vlade naletela na kritične oziroma negativne odmeve."

"Odločitev vlade za dokapitalizacijo oziroma prodajo deleža Slovenskih železarn je razburila javnost. To je pozitivno. Najbolj objektivne so bile razprave sindikatov, ki so postavili tudi upravičene zahteve. V ostalih razpravah je preveč politike ter nestrokovnih in neekonomskih zadev. Očitki so tudi, da Slovenija nima izdelane strategije do tujih vlaganj. Mimogrede, prejšnja vlada jo je pripravila, vendar ni šla v skupščinsko proceduro."

V njej pa nismo opredelili, da bi npr. morala imeti kovinsko-predelovalna industrija ali metalurgija kakšen poseben status glede tujih vlaganj.

Zame je ključno, da obdržimo maksimalen obseg tiste proizvodnje, ki je konkurenčna na svetovnem trgu. Analize kažejo, da so naše železarne na visoki tehnološki ravni, s primerno strokovno usposobljenimi zaposlenimi, kar je pogoj, da lahko in moramo to dejavnost razvijati naprej.

Vendar pa obstaja še en pogoj - če ni trga, ni proizvodnje in delovnih mest. Kapacitete so bile planirane za nekdanji jugoslovanski trg, sedaj pa se je treba preusmeriti na svetovnega, kar pa za gospodarstvo predstavlja šok. Za prestrukturiranje trga potrebujemo čas, lažje pa bomo verjetno to storili s pomočjo tujega kapitala kot sami. V vladi predloženem in sprejetem sanacijskem programu, kjer dokapitalizacija ali odprodaja sploh ni omenjena, smo predvideli 50-odstotno rast izvoza. Mislim, da so tudi v vladi težko verjeli, da bi lahko to naredili brez tujcev, ki obvladujejo del trga. Zaradi tega je prišlo do pobude za dokapitalizacijo oziroma odprodajo deleža.

V sanacijskem programu smo tudi predvideli, da potrebujemo še dodatni kapital (trej ne le odpis starih dolgov): za obratna sredstva (72 milijonov mark), nujne investicije za odpravo ozkih grl in za izboljšanje kakovosti (50 milijonov mark) ter za poravnavo obveznosti do fizičnih in pravnih oseb, ki niso vključene v sanacijski program (številke še niso v celoti znane - ocenjujem, da okrog 50 milijonov mark). Kljub morebitnemu odpisu starih dolgov ostaja pridobivanje svežega kapitala veliko breme za metalurgijo, ki trenutno dela s 35-odstotno

zasedenimi zmogljivostmi. Z dokapitalizacijo (osebno zagovarjam dokapitalizacijo in ne odprodajo) bi dobili denar za zagor proizvodnje in povečanje izvoza.

Zahteve sindikatov so gotovo upravičene. Očitki so, da tujci planirajo uporabo poceni delovne sile pri nas. Na tem pa ne moremo graditi - kvalitetna proizvodnja in delo zaslužita primerno plačilo. Strah sindikatov, da tujci pri konceptu sodelovanja oziroma odkupu deleža izhajajo iz poceni delovne sile, ni na mestu. S sindikati se bomo dogovarjali, če bo do ponudbe za dokapitalizacijo prišlo, ključni pa bodo tudi dogovori o kolektivni pogodbi.

Sindikati se bojijo odpuščenja zaposlenih, zmanjševanja števila delovnih mest in zniževanja plač. V razpisu smo zahtevali, da mora vsak interesent predvideti dolgoročnost programa sodelovanja (to je dolgoročnost proizvodnje, ne pa zapiranja zaradi konkurence) in minimalno število zaposlenih. Stvar pogajanj je, kaj je ta minimum in kako financirati nova delovna mesta, seveda skupaj s sedanjim lastnikom. Dejstvo pa je, da bo število delovnih mest treba zmanjšati. Stroške je namreč treba zniževati, pa tudi produktivnost se mora v tej dejavnosti povečati, čeprav je bilo na tem

področju že precej narejenega (ne povsod).

Naslednja stvar je kolektivna pogodba oziroma osebni dohodki. Vsak resen tujec ve, da ne more izhajati iz nizkih plač. To lahko stori le kdo s kratkoročnimi programi in potem, ko pobere dobiček, izgine s trga. Bati se je treba interesentov s takimi nameni. Ključno pa je, da bomo sindikate vključili v ocenjevanje ponudb in dogovarjanje s tujci, če do ponudb sploh pride."

"Kaj pa v primeru, da natečaj ne uspe?"

"To je zelo verjetno. Mogoče tudi zato, ker je danes preveč negativnih mnenj glede vlaganja tujega kapitala. Tujci lahko ocenijo, da slovenski prostor za vlaganje ni primeren. Če interesentov ne bo, bomo spod-

bujali vlaganja v manjša podjetja, za kar je že velik interes. Kaj bo z večjimi podjetji, pa bo problem. Svoj del bo morala tudi v metalurgiji prevzeti država. Sprejela je predloženi sanacijski program, ki ga bo v septembru - tudi brez tujcev - poskušala čim bolj uresničiti. Če tujcev ne bo, si bomo morali pač sami pomagati - z razumevanjem in podporo sindikata in vodstva sanirati sistem. Nisem prepričan, da nam država lahko da dodatni kapital, sem pa prepričan, da nam lahko odpiše stare dolgove."

"3. julija 1992 ste bili na Ravnah, kjer ste si ogledali železarno in se srečali z njenim vodstvom. Kakšni so bili vaši vtisi o ravenski železarni? Danes (13. avgusta 1992) pa ste se z vodstvom pogovarjali tudi o sana-

cijskem programu. Kakšna je perspektiva Železarne Ravne?"

"Mislim, da sodi ravenska železarna med tehnološko najbolj opremljene. Poslovodna ekipa pa se lahko sreča kjerkoli v svetu s katerimkoli strokovnjaki. Kadrovska in tehnološka izhodišča so dobra. S skupnimi napori moramo biti sposobni izpeljati finančno sanacijo - tudi Železarne Ravne. Ne rečem pa, da ne bo treba kakšnega obrata tudi zapreti (konzervirati), tistega pač, ki v prehodni fazi nima trga oziroma ni konkurenčen na svetovnem trgu.

Med zadnjimi razgovori z Voest-Alpine na Jesenicah smo se pogovarjali le o zniževanju stroškov. Tega smo se v Jugoslaviji in se tudi še sedaj v Sloveniji premo zavedamo. Nismo bili navajeni na to, da je

nenehna naloga vseh mikroekonomskih sistemov obvladovanje stroškov. Zakaj: če si dosegel za 20 odst. višjo ceno v Beogradu v enem dnevu, se ni bilo treba truditi celo leto za zmanjševanje stroškov za nekaj odstotkov. Takšno razmišljanje nam je prešlo v kri, vendar se bomo morali spremeniti, saj nas bo v to prisilil svetovni trg.

Mislim, da ima Železarna Ravne s svojimi kadri vse perspektive, da postane faktor na svetovnem trgu. Tudi mnenje švicarskega konzultanta je bilo optimistično, kar se tiče kadra in tehnologije. To me pa vedno spodbuja, kajti pravim: Če je tehnologija in znanje, potem so lahko samo ljudje krivi, da stvari ne gredo naprej."

"Gospod Ocvirk, najlepša hvala za pogovor."

Andreja Čibron-Kodrin

Upravni odbor Slovenskih železarn, d.o.o., skladno s sklepi, ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije dne 24.7.1992, objavlja razpis za dokapitalizacijo sistema Slovenskih železarn.

1. Temeljni podatki o sistemu

1.0 Glavne dejavnosti podjetij: Železarna Jesenice, Železarna Ravne, Železarna Štore z družbami, Plamen Kropa, Veriga Lesce, Žična Celje in Tovil Ljubljana:

- metalurgija (proizvodnja in predelava jekel, livarstvo)
- kovinska predelava
- strojogradnja
- inženiring dejavnosti
- posli za zunanjetrgovinskega prometa
- razne storitve

1.1 Sistem je bil ustanovljen 1969. leta. Podjetja na področju železarstva imajo več kot 100-letno tradicijo. Sedanji status: 99 % lastnik sistema je država.

1.2. Celoten prihodek

- v letu 1991: 19.704 mio SIT

IZ URADNEGA LISTA REPUBLIKE SLOVENIJE

V 39. številki Uradnega lista Slovenije, ki je izšla 7. avgusta 1992, je bil objavljen natečaj za dokapitalizacijo Slovenskih železarn. Zaradi aktualnosti ga objavljamo v celoti.

(Uredništvo)

- lastni viri 31.12.1991: 48.890 mio SIT

- zemljišča v krogu podjetij: 1.442 tisoč m²

- objekti: 678 tisoč m²

- zaposleni 30.6.1992: 12.223 delavcev

1.3. Kapacitete in proizvodni programi

- blagovna proizvodnja do 850 tisoč ton

- osnovni izdelki:

gredice, toplo valjani trak in

pločevina, hladno valjani trak in pločevina, toplo valjana žica in profili, hladno vlečena žica in profili, varilni materiali, kvadratne palice, ploščato železo, specialni profili, vijaki, verige, odkovki, noži, odlitki, stroji, valji, pnevmatični izdelki, varjene mreže, sita, kroglični ležaji in ostali izdelki.

2. Pogoji za dokapitalizacijo

2.0 Na razpisu lahko sodelujejo vse domače in tuje pravne in fizične osebe. Vse podrobnejše podatke in informacije lahko dobijo zainteresirane pravne in fizične osebe na sedežu sistema Slovenskih železarn, Ljubljana, Mala ulica 5, osebno po predhodni napovedi ali po telefonu: 061-311-633. Možen je tudi dogovor za morebiten ogled podjetij.

2.1. Dokapitalizacija se bo izpeljala prek Slovenskih železarn, d.o.o., oziroma koncema SŽ.

2.2. Ponudbe o dokapitalizaciji morajo vsebovati:

- način pridobitve deleža
- ponudbeno ceno
- zagotovila za izboljšanje poslovanja.

V ponudbi se jasno opredeli namera dokapitalizacije, in sicer:

2.2.1. Dokapitalizacija v celotni sistem

2.2.2. Dokapitalizacija v posamezne družbe v sistemu (koncerna).

Pri odločitvi o sprejemu ponudb imajo prednost ponudbe z dokapitalizacijo v celotni sistem.

2.3. Pri ponudbah se mora definirati dolgoročno proizvodni program po količini in letih.

2.4. Ponudnik se mora opredeliti okoli minimalnega števila zaposlenih za definirani proizvodni program in nakazati obliko reševanja presežnih delavcev. Vsakršno krčenje proizvodnega programa in nadaljnje spreminjanje zaposlenih je možno samo v soglasju z lastnikom.

2.5. Predmet dokapitalizacije niso objekti družbenega standarda (počitniški domovi, hoteli, rekreacijski centri), stanovanja in zemljišča.

2.6. Vsak ponudnik mora ob predložitvi ponudbe deponirati varščino v višini 1 mio DEM v obliki in na način, ki mu bo sporocen s strani Slovenskih železarn, d.o.o.

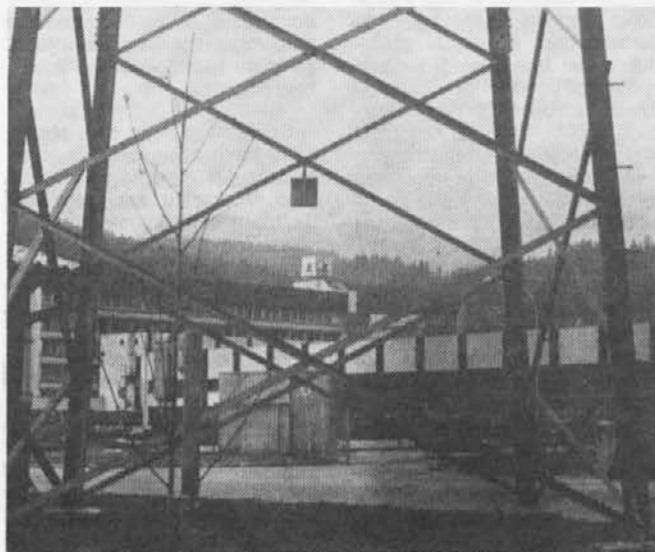
Ponudnikom, ki po predlogu komisije ne bodo izbrani, bo varščina vrnjena v roku 20 dni od dneva izteka roka za zbiranje ponudb.

3. Terminski plan: razpisni rok: mesec dni po objavi, podpis pogodbe: mesec september 1992.

4. Zainteresirane pravne in fizične osebe naj pošljejo ponudbe v razpisnem roku na naslov: Komisija za oceno in izbiro ponudb, Slovenske železarne, d.o.o., Ljubljana, Mala ulica 5, s pripisom "Javni razpis".

5. Komisija za oceno in izbiro ponudb bo v roku 15 dni od dneva izteka roka za zbiranje ponudb pripravila predlog za izbor najugodnejšega ponudnika.

Slovenske železarne, d.o.o.

PROJEKT SANACIJE IN REKONSTRUKCIJE SLOVENSkih ŽELEZARN

Vlada Republike Slovenije je 24. julija 1992 potrdila projekt sanacije in rekonstrukcije Slovenskih železarn. Iz obsežnega gradiva povzemamo poglavje o obveznostih in ciljnih vodstvih Slovenskih železarn. Povejmo še, da je ta dokument vlada pripravila že pred razpisom za dokapitalizacijo oziroma prodajo deleža Slovenskih železarn, zato bo morebitni novi (so)lastnik projekt sanacije verjetno tudi spreminjal.

Uredništvo

1. TEHNOLOŠKA RESTRUKTURA

Slovenske železarne v skladu s tem programom zaprejo tehnološko neperspektivne jeklarne in proizvodnje, te so:

- ukinitve proizvodnje v stari jeklarni 1 (Železarna Jesenice), kar je predvidel že Mc Kinsey. Profitni program je treba koncentrirati na Ravne in Štorah. Ob ustavitvi proizvodnje v štorski valjarni 1 in žične valjarne na Jesenicah (ter dokup valjane žice za potrebe jeseniške žičarne, elektrodnega oddelka in žebjarne) bi s primernim kvalitetnim miksom po Mc Kinseyu dobili PRIPO-ROČLJIVO opcijo, z visokim dohodkom ob zmernem materialnem tržnem tveganju. Poslovni rezultat take opcije bo boljši za 31,6 % (13,2 % z internimi ukrepi in 18,4 % z ukrepi na področju trženja)

- počasno ukinitje proizvodnje žice v valjarni žice na Jesenicah (do leta 1995). Po Mc Kinseyu tudi velika vlaganja ne bi omogočila konkurenčnosti v primerjavi z opremo modernih valjarn žice v svetu, kjer danes izdelujejo žico v več kot 1500 kg težkih kolutih in je izkoriščenost 97 %. Omenjenih vrednosti, ki so zelo pomembne za konkurenčnost obratov, na liniji za proizvodnjo žice na Jesenicah nikakor ni moč doseči kljub morebitnim novim investicijam
- ukinitve proizvodnje v jeklarni 1 v Železarni Ravne in prenos tehnologije v jeklarno 2

- ukinitve ali izločitve hladne valjarne Jesenice. Mc Kinsey ugotavlja, da stare hladne valjarne na Jesenicah ni moč približati evropski ravni niti z ukrepi modernizacije, kar zadeva kakovost proizvodnje in njene stroške. Možnost za uporabo njene opreme oz. novih naprav bi bila le proizvodnja na podlagi posebnih zahtev kupca (kot

samostojne firme), (analiza kaže, da so stroški v stari hladni valjarni na Jesenicah za C-niz kolegirana jekla 332 DEM/kg v primerjavi s 110 DEM/kg v EGS)

- takojšnja opustitev proizvodnje v enem od treh jeklovkov (obratoval bo le eden, enega pa bomo konzervirali za morebitna večja naročila)

- v roku šestih mesecev se na osnovi izdelanih tržnih analiz in analiz poslovanja - produktivnosti in profitabilnosti odloči o delnih, dokončnih ustavitvah ali/in odprodaji livarn.

2. EKOLOGIJA

Ekološko so Slovenske železarne sanirane, to pomeni, da so emisije v skladu s pozitivno zakonodajo. Izpopolniti je treba le še napravo za odpraševanje v štorski jeklarni.

3. KADROVSKO-SOCIALNI UKREPI

V Slovenskih železarnah bomo v skladu z normami, ki veljajo v EGS, povečevali produktivnost, kar pomeni tudi zmanjšanje števila zaposlenih v sistemu SŽ za 35 % - od današnjih 12.189 na 8.588 delavcev leta 1995.

Oblike zmanjševanja:

- dokup let 662 delavcev
- invalidske delavnice in prerazporeditve 382 delavcev
- trajni presežki 2.539 delavcev.

4. MATERIALNI STROŠKI

V proizvodnji bomo dosegli zmanjšanje specifičnih stroškov porabe materiala v skladu s študijo Mc Kinseya in znižali v strukturi bilance uspeha te stroške v prvem letu za 10 %, v naslednjih letih pa po 3 % letno. S tem bi se naši stroški približali nivoju konkurenčnih železarn v Evropi.

Po analizi Mc Kinseya bomo z operativnimi izboljšavami in predvidenimi doinvesticijami na področju hladno valjanih pločevin in trakov ploščatih izdelkov na Jesenicah dosegli nižjo lastno ceno od prodajne cene EGS pri dinamo jeklih (95 %) in nerjavnih jeklih (92 %), na področju ogljikovih jekel (cena v EGS 760 DEM/t) pa bi bili približno 10 % nad ceno v EGS.

Pri profilnem programu bomo po operativnih izboljšavah in predvideni modernizaciji v štorski in ravenski železarni dosegli operativne stroške proizvodnje plemenitega in kvalitetnega jekla (brez legur) približno 410 DEM/t, kar je že na nivoju EGS s 380 DEM/t. Z ustreznimi ukrepi (s prihranki 15-20 % pri energiji, 20 % pri pomožnem materialu, 15 % pri zaposlenih, izkoristek min. 90 %) ter doinvestiranjem pa bomo dosegli tudi evropske stroške valjarniških prog: SŽ - 152 DEM/t (EGS - 140 DEM/t) pri standardnih kvalitetah in SŽ - 231 DEM/t EGS - 228 DEM/t - pri visokolegiranih jeklih.

5. TRŽENJE

Zaradi izgube jugoslovenskega trga je treba spremeniti sistem trženja, se usmerjati na mednarodni trg in se usposobiti za mednarodno konkurenco. Po sedanjem programu trženja je potrebna 50-odstotna letna stopnja rasti izvoza, s tem da je pri Železarni Jesenice nujna še večja rast izvoza že prvo leto sanacije. Potrebna je preumeritev pro-daje, ki se mora že v prvem letu sanacije 1993 izražati v 70 % deležu v izvozu in 30 % deležu prodaje v Sloveniji pri skupni prodaji 689.777 ton in v vrednosti 850 mio DEM. Tak program trženja je izvedljiv s tržnim know-how, ki ga bomo pridobili z novim povezovanjem s tujimi partnerji, ki zagotavljajo vstop na mednarodni trg jekla in jeklenih izdelkov in z razširitvijo obsega poslovanja na dosedanjih dolgoročnih povezavah (kooperacijah) in pri direktnih velikih kupcih v tujini.

V letu 1992 smo v I. polletju prodali v SŽ 191.700 ton v vrednosti 282 mio DEM. Skupno planiramo v letošnjem letu prodajo 424.700 ton v vrednosti 572 mio DEM. Pri tem bomo prodali v Sloveniji 180.000 ton v vrednosti 275 mio DEM in v izvoz 236.400 ton v vrednosti 297 mio DEM.

V vseh razpravah se postavlja vprašanje, ali je trg in kje je - za količine, ki so na razpolago po razpadu oziroma izgubi jugoslovenskega tržišča. Odgovor je zelo jasan: Trg je, treba ga je dodatno osvojiti oziroma razširiti, saj naše količine, ki jih nudimo tržišču, predstavljajo v svetovnih količinah manj kot 0,1 promila, v Evropi pa komaj 0,2 promila.

Planirana prodaja za izvoz v letošnjem letu je 80 % pokrita z naročili v okviru kooperacij in prek stalnih velikih naročnikov. Najpomembnejši partnerji v kooperacijah v posameznih državah so: firma Krupp in Schmolz+Bickenbah v ZRN, Oerlikon v Švici, Voest-Alpine, Donawitz v Avstriji, Robo v Italiji itd.

6. ENERGIJA

Z ukrepi za zmanjšanje specifične porabe energije in s približevanjem teh potroškov razvitim evropskim državam zagotoviti porabo energije od sedanjih 14 - 19 GJ/t na 8 - 10 GJ/t surovega jekla:

- racionalizacija porabe energije - 5 % letno
- izboljšanje specifičnih porab energije - 5 % letno
- učinek investicij v ponovno metalurgijo - 25 % znižanje specifičnih porab energentov.

7. INVESTICIJE

- po izdelanih elaboratih je vrednost investicij 50 mio DEM
- posledica investicij je pozitivno poslovanje
- nov proizvodni in prodajni mikš in ciljno dosežen obseg prodaje 1.140 mio DEM v letu 1995.

8. ORGANIZACIJSKO PRESTRUKTURIRANJE

Slovenske železarne ostanejo in postanejo povezana koncernska družba (poslovni sistem), ki sestoji iz obvladujoče družbe v lasti države, Slovenske železarne, d.o.o., in odvisnih družb v večinski ali manjšinski lasti Slovenskih železarn, d.o.o.. Železarne v regijah Jesenice, Ravne in Štore se reorganizirajo tako, da se subholdingi pravno ukinejo, kadrovske in poslovne razdelijo glede na opredelitev poslovnih funkcij SŽ, d.o.o., in organiziranih gospodarskih družb, s tem da je sedež koncerna v Ljubljani, službe oziroma opravljanje poslovnih funkcij SŽ, d.o.o., pa se organizira na lokacijah Jesenice, Ljubljana, Ravne, Štore glede na poslovno-organizacijske zahteve in kadrovske interese. Nosiči poslovnih funkcij v koncernu SŽ, d.o.o., so po matricni organiziranosti odgovorni SŽ, d.o.o., in družbi, za katero opravljajo storitve.

NAŠE DELO V JULIJU

Pomanjkanje plina vplivalo na proizvodnjo

Dosegli smo 42,1 odst. predvidenega plana skupne proizvodnje, kar v kumulativni znaša 67,5 odst. Za 5.321,1 tone prodanih izdelkov smo iztržili 476,7 milijona SIT, kar je v poprečju 89,58 SIT/kg. Od tega smo na domačem trgu prodali 1.495 ton v vrednosti 189,7 milijona SIT, v nekdanje republike SFRJ smo prodali 385,8 tone v vrednosti 44,7 milijona SIT, izvozili pa 3.440,2 tone v vrednosti 242,2 milijona SIT oz. 3,2 milijona dolarjev.

PROBLEMATIKA PROIZVODNJE

V Jeklarni so v juliju izdelali 4792,24 tone elektro jekla in 163,72 tone EPŽ jekla. V Jeklarni 1 so izdelali 462,69 tone jekla, kar je 16,52 odst., v Jeklarni 2 pa 4329,55 tone jekla ali 48,32 odst. planirane proizvodnje. Vzrok tako nizkemu izpolnjevanju plana je bil remont na 10t EOP in pomanjkanje plina. Remont peči je bil od 1.7. do 15.7.1992, pomanjkanje plina pa je trajalo od 17.7. do 27.7.1992. Obratovali so le šest delovnih dni. Pri UHP peči je bilo pomanjkanje plina od 8.7. do 23.7.1992. Obratovali so le petnajst delovnih dni. Pomanjkanje plina se pozna tudi pri obratovanju v kotlarni in obeh vakuumskih napravah.

Proizvodnja v Valjarni je bila 1.878 ton profilov in 2.865 ton

gredic. Remontu srednje in lahke proge se je priključil še izpad plina. Zaradi tega so morali za določen čas ustaviti proizvodnjo. Rezultat teh težav je bila nezadovoljiva proizvodnja in posledično tudi odprema.

Jeklovlek je dosegel le tretjino načrtovane skupne proizvodnje. Vzrok temu je bilo pomanjkanje vložka. Vložek, ki prihaja iz Valjarne, je še vedno nezadovoljiv. Imeli pa so tudi letni remont.

Vzmetarna je operativni plan realizirala, vendar se je treba angažirati še na tujih trgih, da se pridobi več naročil.

V Strojih se je individualna proizvodnja in proizvodnja valjev odvijala v okviru mesečne napovedi, zaostajala pa je proizvodnja strojev. Še vedno je problem zamujanja dobav vložka iz Kovačnice ter kvaliteta. Posledica je nezadovoljstvo kupcev zaradi zamujanja terminov, ki posredno vplivajo na nova povpraševanja.

Proizvodnja v obratu Industrijskih nožev je tekla dokaj nemoteno, zato je bil dosežen tudi mesečni operativni plan. Razen kolektivnega dopusta so imeli v obratu še zastoje na grobi mehanski obdelavi in na brušenju. Zastoji so se pojavljali v največji meri zaradi pomanjkanja dela in pa dopustov. Dela še vedno primanjkuje na brzoreznom oddelku in na programu nožev za pločevino.

PROBLEMATIKA PRODAJE NA DOMAČEM TRGU

Valjarna ni dosegla planiranih mesečnih rezultatov zaradi planiranega remonta - vzdrževanja na srednji prog. Količinska proizvodnja je bila 81 odst. in vrednostna 71 odst. Izvoz na območje nekdanje SFRJ se je povečal predvsem zaradi posredovanja makedonskih trgovskih organizacij.

Kovačnica je dosegla 83 odst. količinske proizvodnje in 85 odst. vrednostne realizacije. V Kovačnici je še zmeraj vzrok za nedoseganje operativnega plana pomanjkanje naročil in zastoji v proizvodnji zaradi pomanjkanja plina.

Jeklovlek je dosegel 48 odst. količinske in 52 odst. vrednostne realizacije. Na to sta vplivala letni planirani remont in pomanjkanje vložka.

Orodjarna je na domačem trgu dosegla 85 odst. planirane količinske proizvodnje in s tem vrednostno realizacijo 42,9 odst. Razlika med doseženo količinsko in vrednostno realizacijo je zaradi odpreme večjega deleža grobo mehansko obdelanih odkovkov. Še vedno ustavljajo dobavo naročnikom, ki so slabi plačniki.

Na slovenskem tržišču je bil mesečni plan Pnevmatike

realiziran 153,6 odst. količinsko in 52,3 odst. vrednostno. Velik razkorak med količinsko in vrednostno realizacijo je nastal pri odpremi, ko je bila količina zajeta v mesec julij, vrednost pa ne.

Vzmetarna je prodala v Sloveniji 48,5 odst. planiranih količin in dosegla finančni rezultat 87,1 odst. Ugodno količinsko - vrednostno razmerje je realizirano na račun pretežne prodaje rezervnih delov vzmeti za drugo vgradnjo, ki so v višjem cenovnem razredu.

Stroji so na domačem trgu presežili planirano količinsko proizvodnjo za 117,9 odst. in s tem dosegli vrednostno realizacijo 116,4 odst. Navedeni podatki ne kažejo realne slike proizvodnje, saj so iz zaloge špedicije odpremi za Železarni Sisak izdelke v skupni vrednosti 180.000 DEM.

UVOZ

Julija smo uvozili za okoli 1,6 milijona USD rezervnih delov in repromaterialov. Uvoz se je lahko realiziral z dodatnim zaobvezanjem pri inozemskih dobaviteljih, s katerimi imamo sklenjene dolgoročne kooperacijske pogodbe.

Kljub odloku o merilih, ki se uporabljajo pri znižanju carinske stopnje oziroma določitev carinske stopnje "prosto" pri uvozu blaga v letu 1992, je treba še vedno zagotavljati nujno potrebna sredstva za plačilo carine in carinskih dajatev.

Zaradi vse večjega pomanjkanja gotovine pa predstavljajo tudi tako znižani zahtevki republiške carinske uprave problem pri plačevanju.

ODSOTNOSTI

Delovni čas smo izbrali 58,81 - odstotno. Odsotnosti so znašale 41,19 odst. in so bile razporejene tako:

- letni dopust 24,06 %
- izr. plač. dopust 1,12 %
- bolezn 6,24 %
- druge plač. odsot. , 73 %
- neplač. odsotnosti 0,04 %
- SKUPAJ 41,19 %

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 0,59 odst. Največ nadur so imeli v TSD (2,53 odst.), sledijo Strojegradnja (2 odst.), ETS in SGV (1,38 odst.). Drugi obrati so imeli manj kot odstotek ur v podaljšanem delovnem času.

ODSOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE

	SKUPNA PROIZVODNJA		ODPREMA		FAKTURIRANA REALIZACIJA		IZVOZ		IZVOZ		DOMAČI TRG	
	TON		TON		SLT		\$		SLT		SLT	
	! julij	zbir	! julij	zbir	! julij	zbir	! julij	zbir	! julij	zbir	! julij	zbir
JEKLARNA	38,6	68,2	34,4	30,2	51,7	40,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VALJARNA	37,6	67,1	72,2	77,3	81,3	94,5	70,3	61,5	89,3	80,7	70,3	122,3
KOVAČNICA	50,3	49,0	26,1	37,1	56,4	61,4	57,0	35,6	72,8	46,6	86,5	125,7
JEKLOVLEK	37,7	66,9	36,5	66,5	46,9	83,7	44,2	67,6	54,0	84,5	39,8	104,3
SK. METALURGIJA	39,0	66,2	56,1	63,6	67,0	81,4	66,8	62,0	84,2	80,5	68,1	118,7
JEKLOLIVARNA	45,9	61,7	50,7	64,6	81,0	87,8	66,7	75,2	85,5	98,4	78,8	84,4
TSD	45,7	82,4	20,8	74,6	10,5	72,3	8,1	66,3	10,3	86,1	6,0	63,7
DRDJARNA	112,9	143,2	86,4	139,8	107,9	106,6	64,6	39,9	83,3	52,7	97,8	183,7
PNEVMATSKI STROJI	89,5	38,1	60,9	39,0	67,4	57,8	83,5	39,9	107,3	52,0	81,9	102,9
VZMETARNA	32,6	46,0	22,4	47,1	46,8	65,2	75,4	102,9	97,4	129,6	38,3	54,7
SK. PREDELAVA	43,3	62,0	26,8	60,1	39,5	74,1	22,8	63,7	29,2	82,5	48,3	87,2
STROJI IN DELI	43,7	37,5	31,2	37,1	56,8	58,3	39,4	37,8	49,9	51,0	187,5	173,4
SKUPAJ 2R	40,0	65,7	53,5	62,4	63,6	78,7	52,6	57,1	66,6	74,8	75,1	111,7
INDUSTRIJSKI NOŽI	71,1	92,0	96,2	89,0	110,2	110,5	106,2	94,7	136,2	124,3	118,7	138,8

Od decembra 1989 je Kovinarstvo družba z omejeno odgovornostjo, s 14-odstotnim lastninskim deležem Železarne Ravne. Pred tem je bil to 12 let njen tozd, za ustanovitveno leto tovarne pa se šteje leto 1972.

Od obrtne delavnice z nekaj zaposlenimi se je Kovinarstvo - tudi s pomočjo Železarne Ravne - razvilo v srednje veliko proizvodno organizacijo, ravno pravšnjo, da ob prizadevanju vodstva in vseh zaposlenih preživi krizne čase v gospodarstvu države, ki doživlja vsestranske pretrese. Manjka ji le sodobnejša oprema in uveljavljen proizvodni program, ki bi ji omogočal trdnejše povezave s kupci.

NENEHEN BOJ ZA DELO IN DENAR

Preseneča sorazmerno nizek lastninski delež Železarne, še posebej, ker so ob podpisu pogodbe o kapitalski povezavi govorili o razmerju, ki se je nagibalo proti polovici.

"Res smo tedaj mislili," meni direktor Bogomir Strašek, "da bo delež Železarne Ravne v Kovinarstvu znašal nekje do 40 odst., a računali smo na dokapitalizacijo, ki pa je zaradi vse hujše krize v železarni ni bilo moč uresničiti. Ko smo se pripravljali na podpis pogodbe o sovlaganju z angleško firmo Lloyds, smo morali imeti čiste račune in pokazalo se je, da je lastninsko razmerje pač tako, kot je."

Sicer v Kovinarstvu ne zanikajo, da jim je povezava z Ravnami veliko pomenila. Že samo ime Železarna Ravne je prispevalo k imidžu njihovih izdelkov. Poslovati v velikem sistemu je bilo lažje kot samostojno; če jim ni uspelo pravočasno zbrati denarja za plače, so si ga "sposodili" s skupnega žiro računa, če jim je kateri od partnerjev nenadoma odpovedal naročilo, so dobili delo znotraj delovne organizacije. Skratka, velikih finančnih in proizvodnih pretresov niso doživljali, tako kot zdaj, ko so sami zase. Zaradi tega sta jih zapustila računovodja in vodja komercialne, ki pa so ju morali nadomestiti kar z notranjimi delovnimi premeštvami,

ker se na razpis nihče ni prijavil. Odšlo je še nekaj drugih delavcev, nekateri v pokoj, nekateri na svoje ali drugim, tako da se je kolektiv skrčil od 175 na 127 ljudi. Ti se zdaj trudijo, da bi obdržali tovarno, jo celo razvijali in ji omogočili, da bi dajala kruh njim in prihodnjim generacijam.

Zdaj je zanje najteže, meni direktor. So brez zaokroženega proizvodnega programa, stara strojna oprema jim ne omogoča zanesljivega prodora na Zahod; tržišče, za katerega so delali prej, se je zaprlo, saj so več kot 90 % proizvodnje prodali v bivše jugoslovanske republike; slovenski kupci so zmanjšali naročila na minimum in še tega večinoma ne plačajo v denarju. Kar so razvili v lastnem razvojnem oddelku, ne gre v promet, pa so na Češko prodali z numerično krmiljenimi rezalnimi stroji, ki so se dobro prodajali, za rudnike v Srbiji pa so izdelali

Beograd, ni bil zavarovan za primer razpada Jugoslavije. Tako danes Kovinarstvo nikakor ne more priti do anuitet za svoj del posla, ki ga je kreditiral alžirskemu kupcu. Nujna bi bila pomoč države, vendar pa so doslej zaman čakali nanjo.

ODLOČITEV ZA INVESTICIJO

Da bi se rešili večne dirke za posamičnimi naročili in nezanesljivimi posli (ki jim je sicer omogočila, da so leto 1991 zaključili pozitivno, zato pa so letošnjo pomlad precej stali in imeli ob polletju izgubo), so se v Kovinarstvu že pred časom odločili za razširitev programov, ki bi omogočili trajnejšo povezavo s partnerji in rednejšo proizvodnjo.

Lani so bili tik pred sklenitvijo

potencialnim kupcem v najkrajšem času. Sklenjeno imajo predpogodbo s Cimom, ki proizvajajo vztrajnike za Citroen, prek Avtokommerca želijo navezati poslovne stike z Mercedesom, za katerega so pred vojno delali zobate vence v kooperaciji s Famosom Sarajevu. Prav tako želijo s kakovostnimi izdelki dokazati tudi drugim velikim proizvajalcem avtomobilov, da so vredni njihovega zaupanja. Računajo, da se bo s časom znova odprlo obzorje tudi domačim proizvajalcem vozil, ki zdaj v Kovinarstvu naročajo zelo majhne količine zobatih vencev. Odpisali tudi niso določenih možnosti sodelovanja z nesojenim partnerjem Lloydsom.

Ob proizvodnji zobatih vencev stavijo v Kovinarstvu še na obrat nožev, za tretjino proizvodnje pa iščejo novo usmeritev. Potem ko jim je zaradi

Težko je, a gre - obisk v Kovinarstvu na Ljubnem

nakladalec, ki zdaj čaka, da bo ta država nehala z nasiljem nad sosednjimi narodi.

Tako odgovorni v Kovinarstvu iščejo in sprejemajo raznovrstna, velikokrat enkratna, manjša naročila, samo da imajo v tovarni delo in po možnosti tudi plačilo zanj.

V položaju, v kakršnem so in v kakršnem je celotno slovensko gospodarstvo, si ne morejo privoščiti, da bi zahtevali popolno zavarovanje plačila z avansom in akceptnim nalogom, saj tedaj ne bi dobili nobenega dela. Zanesti se morajo na besedo, ta pa v naših razmerah pogosto pomeni pristajanje na duhamorna pogajanja o načinih in rokih plačila, ki so večinoma v obliki kompenzacij. Povsem varni niso niti posli s tujci, ki zaradi krize vse preradi rečejo: Prodaja ne gre, zmanjšujemo naročila. Naravnost v nebo vpijoč pa je primer, ki direktorja Kovinarstva spravlja že na rob obupa. Posel, ki so ga pred leti sklenili s Torpedom Reka in z Invest Importom

pogodbe o ustanovitvi skupnega podjetja z angleško firmo Lloyds, ki bi v opremo obrata zobatih vencev investirala 1.200.000 DEM, dala Kovinarstvu tehnologijo in ime ter s tem tržišče, vendar so dogovori zaradi vojne v Sloveniji in v nekdanji Jugoslaviji, pa tudi zaradi razmer v Angliji ter kadrovske spremembe pri Lloydsu - padli v vodo.

Priprave na sodelovanje z angleškim partnerjem so bile za Kovinarstvo vseeno koristne: spoznali so njihovo tehnologijo ter se prepričali, da je moč delati tudi s starimi stroji. Izdelali so investicijski načrt in pridobili bančno posojilo za nakup strojev. Odločili so se za nakup strojne opreme v Nemčiji in dobili so jo po izjemno nizki ceni 390.000 DEM.

Pot do sredstev in bančnih garancij je bila dolga in trnjeva, toda zdaj so tako daleč, da lahko računajo na začetek proizvodnje že v bližnji prihodnosti. Vsaj poskusne vzorce želijo izdelati in poslati v oceno

razsula Jugoslavije padel v vodo razvoj rudniške opreme, zaradi preobrata na evropskem Vzhodu pa so izgubili trg za rezalne stroje na Češkem, so poskušali s proizvodnjo traktorskih prikolic. Ker nemški partner količinsko naročila zmanjšuje, so se začeli povezovati z italijanskim proizvajalcem traktorjev, za katerega bodo izdelovali traktorske dele.

V kriznih časih je kolektiv Kovinarstva v veliko pomoč, ker je njihova proizvodnja univerzalna. Z lastnimi močmi so se postavili na noge in se napolnili na pot v tržno gospodarstvo. Za zdaj - vsaj vodstveni - delavci tega podjetja še nimajo mirnih noči, toda če bodo vzdržali še nekaj mesecev in če se bodo njihovi načrti uresničili, bo postalo njihovo delo bolj normalno. Čeprav tako, kot je bilo v časih, ko so bili del velikega podjetja, ki mu je "dobro šlo", ne bo nikoli več.

ZUNANJI RAČUNALNIŠKI INFORMACIJSKI SISTEMI: POMOČ PRI POSLOVNIH ODLOČITVAH

Železarna Ravne je povezana v JUPAK, ki je javno omrežje za prenos podatkov. V osnovi je namenjeno računalniškim komunikacijam, to je medsebojnim povezavam računalnikov, terminalov in povezavam terminalov z računalniki.

Razpoložljiva oprema: priključek JUPAK, modem ERIKSON, MIKROPROCESOR ZAT 4800-5, MULTI PAD X.25. SI-2000 omogoča naslednje storitve:

- poizvedbe on-line o znanstveno - tehničnih, tehnoloških ter patentnih informacijah

- poizvedbe o poslovnih partnerjih (bonitete), izdelkih, marketingu, managementu ter statistiki: poleg adresarjev tujih podjetij vam posredujemo tudi popolne naslove domačih podjetij; dostop imamo do Poslovnega imenika Slovenije

- spremljamo plasiranje ponudb, povpraševanje po naših in tujih izdelkih; nabavo, kooperacije z računalniško izmenjavo podatkov; prek WTC-NETWORK (New York), ki ima sedež v 67 državah na vseh petih celinah

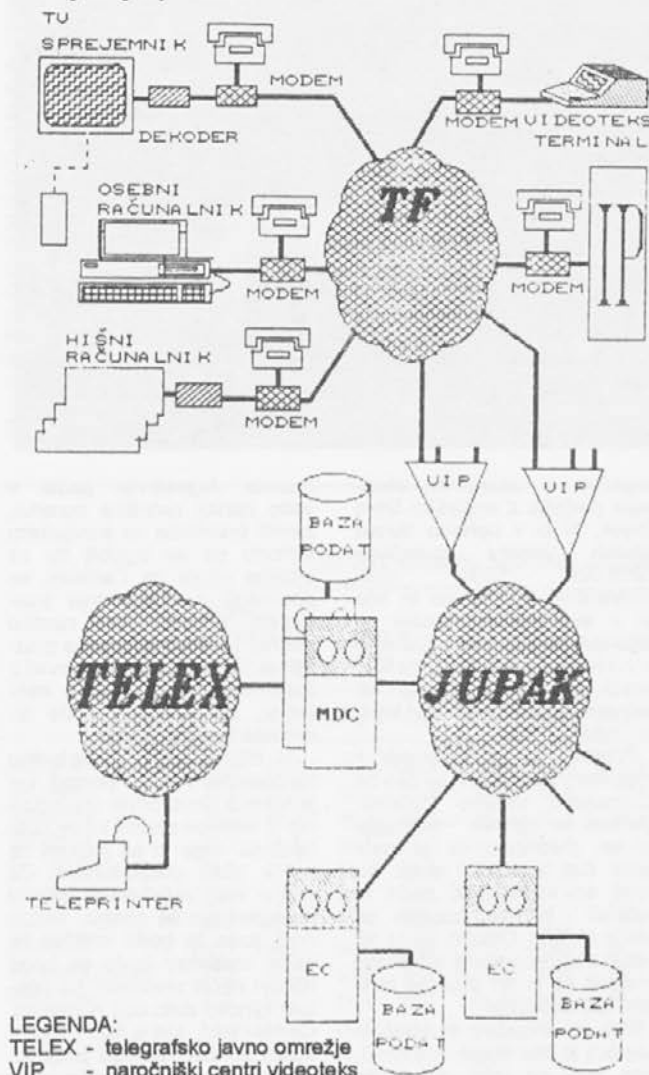
- dostop on-line imamo do naslednjih domačih ter tujih hostov: IZUM (Maribor), IC (Ljubljana), DIALOG (Kalifornija), DATA-STAR (London), PFSD (Oxford), STN (Karlsruhe), ESA-IRS (Frascati), ECHO (Luxembourg), EUROBASES (Brussels)

- prek VAX 8800 (v Mariboru) ter PTT (Ljubljana) uporabljamo elektronsko pošto (MAIL), ki nam omogoča izmenjavo sporočil med uporabniki na računalniških sistemih: pri tem gre lahko za uporabnike na istem ali na drugem računalniku, ki so med seboj povezani v kakšno specifično računalniško mrežo, lahko pa je ta mreža zgolj navidezna.

V Železarni Ravne imamo vzpostavljeno mrežo prek modema, ki nas povezuje po JUPAK z Mariborom. Osemkanalni vmesnik je vezan na posebne enokanalne modeme. Razpolagamo z osmimi internimi linijami, ki delujejo na asinhronski modemski povezavi. Tako obstajajo stvarne možnosti zbiranja in distribuiranja različnih informacij, kot so: informacije o neposrednem poslovnem okolju (tekoče konkurence, trg proizvodov, cene surovin ...) ter informacije o širšem poslovnem okolju, kot so: tehnološke spremembe, vprašanja okolja ..., uporabnikom, ki so mrežno povezani. Z dokupom ustreznega števila vmesnikov pa lahko razširimo tudi število internih linij. JUPAK je zaradi svoje elastičnosti zelo primeren za različne nove oblike prenosa sporočil, zlasti za teleks, digitalni faksimile ter videoteks. Treba je le uskladiti interese ter izrabiti možnosti, ki se nam ponujajo.

Standardizacija in dokumentacija
Ana Potočnik

Najbolj tipična struktura sistema videoteksa

LEGENDA:

- TELEX - telegrafsko javno omrežje
- VIP - naročniški centri videoteksa
- MDC - krmilni centri videoteksa
- TF - telefonsko javno omrežje
- EC - ponudnik storitev videoteksa
- IP - ponudnik informacij

BELGIJCI O RAVNAH

V Trendu, belgijski reviji za podjetništvo in finance, je pred kratkim izšel članek o Železarni Ravne in o sodelovanju podjetja Stroji z belgijsko firmo LVD. Direktorja Strojev, dipl. inž. Jurija Pratnekarja, smo vprašali, s čim smo vzbudili pozornost tega uradništva in kako dejansko poteka sodelovanje Strojev z Belgijci.

"Novinarju Trenda, ki je obiskal tudi nas, je direktor LVD povedal, zakaj sodeluje z nami. Dejal je, da smo tehnično na dovolj visokem nivoju, da lahko dopolnjemo njihov proizvodni program, konkurenčni smo s ceno delovne sile, nadaljnje sodelovanje pa temelji predvsem na dosedanjih triletnih izkušnjah, ki so za obe strani pozitivne.

Tudi mi smo s tem sodelovanjem zelo zadovoljni, saj je zanesljivo in korektno - vsako njihovo naročilo je podprto z avansom in bančno garancijo - zato želimo poslovanje s firmo LVD še razširiti. Imajo široko prodajno mrežo po vsem svetu, tudi na tržiščih, kjer nas doslej niso poznali, dobro imajo organizirano tudi servisno službo.

Letos bo znašala naša proizvodnja za LVD okoli dva milijona dolarjev, v prihodnjih petih letih pa naj bi narasla na pet milijonov letno. Sklenili smo že petletno pogodbo za proizvodnjo enostebrih stiskalnic teže 50 do 200 ton. Firma LVD je odstopila od proizvodnje večjih mehanskih stiskalnic in vsa tovrstna povpraševanja prepuščajo nam. Vendar jim za večje stiskalnice nismo dali ekskluzive, ker jih prodajamo

tudi neposredno ali prek drugih partnerjev.

Pred časom je firma LVD prekinila pogodbo za dobavo ruskih stiskalnic, ki jih je dograjevala in prodajala na zahodnih tržiščih. Odslej bomo te stroje izdelovali mi, vendar ne za dodelavo, temveč do končne oblike.

Na Ravne želijo prenesti tudi proizvodnjo škarij za razrez pločevine. Doslej so te stroje - vendar le mehanski del - izdelovali v Jelšingradu, kjer pa je zaradi vojne proizvodnja onemogočena. Tudi ta proizvodnja bo pri nas potekala kompletno - z električno in hidravlično opremo. Če bomo sklenili to pogodbo, bomo pridobili ugodno naročilo, saj gre za serijsko proizvodnjo, pri kateri ni težav z razvojem in dokumentacijo. Razen tega bi na Ravnah lahko izdelovali tudi nože za te škarje. Poskusno naročilo so v Nožih že dobili in izpolnili - bili so konkurenčni v roku in ceni, kakovost pa zdaj naročnik preizkuša v proizvodnji. Če bo zadovoljiva, pomeni, da so tudi Noži pridobili dobrega poslovnega partnerja."

Vse povedano dokazuje, da nas priznana zahodnoevropska firma šteje za enakovrednega partnerja, kar si upa objaviti tudi pred svojo poslovno javnostjo. Zakaj bi torej mi, ravenski železarji, v strahu in obupu sklanjali glave, nemočni čakajoč, kdo nas bo kupil in kaj bo z nami storil?!

Mojca Potočnik

2. Shramba, zaščita ali strup

Veliko bolj kot v železu je svinec pomemben v drugačnih zvezah ali celo kar sam.

Odlično vlogo med kovinami zavzema v akumulatorskih elektrodah. V žvepleni kislini se te prekrijejo s sulfatom in ko začnemo akumulator polniti, se katodi (to je elektrodi, ki ji dovajamo elektrone) v raztopini približajo seveda pozitivni ioni. To so vodikovi ioni. Presežek elektronov jim prijetno diši, toda naši pripeljani elektroni se rajši prilepijo na močen svinčev atom, s čimer ga osvobodijo njegove zveze s sulfatnim ionom. Svinec torej pusti svoja elektrona sulfatnemu, ki je zato negativno nastrojen oz. privlačen za prevarane vodikove ione (pozitivno nabite). Vodikov in sulfatni ion se združita v žvepleno kislino. Na površini katode pa je čista goba osvojenega svinca.

Anoda je tista elektroda, ki se čuti med polnjenjem akumulatorja opeharjena, saj ji jemlje elektrone, da jih pošlje na druge elektrodi. Pa nima prav, saj ni nesimpatična negativnim sulfatnim ionom, ki (enako kot pozitivni vodikovi) prosto tavajo po raztopini. Prilepijo se na svinčev sulfat (površino elektrode s pomanjkanjem elektronov) in tako dobi en svinčev atom na grbo kar dva sulfatna iona. Po sili razmer postane štirivalenten. Vsa komplikacija je v tem, da zdaj ta anoda ne ostane lepo sulfatna, ampak jo zažaja po vodi, ki je dodana elektrolitski tekočini, raztopini. Vse vode sulfatna iona sicer ne moreta popiti, vodik iz nje pa le - in nastane spet žveplove kisline (da jo moremo z dodajanjem električne napetosti še naprej trgati v vodikov in sulfatni ion). Sulfatni ion je torej spet v kislini združen z vodikovim (ki ga je dobil iz vode). Svinec pa je ostal pozitivno nabit in pritegne siroto kisik, ki je ostal (negativno nabit) po razpadu vode. Na površini je torej nastal svinčev dioksid.

Ko pa akumulator uporabljamo za vžig motorjev ali napajanje kakih drugih uporabnikov, sta reakciji enaki, le da zamenjata elektrodi in stran enačbe.

Katoda je za zdaj čisti svinec. Ali mislite, da dolgo? Le, dokler je ne priključimo na uporabnika in tega na anodo, in že ugotovi, da je zanjo zelo primerna družba negativni sulfatni ion iz raztopine. Povežeta se in elektrona iz svinca morata po svetu, siroti. Odposlana sta po žici proti anodi. V reakcijo je vstopil sulfatni ion, enako kot na anodi med polnjenjem, le da se pridruži svincu namestu sulfatu. Medtem si je anoda že neštokrat premislila, kaj želi biti: svinčev oksid ali sulfat. Ko se

KAJ SMEMO VEDETI O SVINCU

kažejo na obzoru paketi novih elektronov, jih pričaka svinčev bisulfat, ki potem s podarjenimi elektroni v rokah snubi vodikove ione v raztopini. Res se približajo - vzamejo sulfatne ione v kislino in svinec postane spet dvovalentni sulfat.

Poleg električne energije shranjujejo s pomočjo svinca še marsikaj - blago v železniških vagonih in poštnih vrečah, števe merilnike porabljene energije in drugo. Plomba sama ima ime po latinskem izrazu za svinec.

Že pred tisočletji so Grki in Feničani vedeli, da morejo bronaste in železne predmete zasidirati v kamen s pomočjo svinca. Jadrnice imajo še zdaj svoje večstokilne uteži svinčene. Svinec pa služi tudi jeklenim ladjam. Kar so ljudje že dolgo vedeli, nam šele zdaj prav koristijo. Poseben svinčev oksid, ki ga dobimo, če zgoreva zdrobljena glajenka ali svinčev hidroksid, se imenuje minij. Zmešan s firnežem rabi kot odlični protikorozijski premaz jekel.

Svinčeva glajenka izboljša glazuro glinastih posod. Zelo cenjena je, če želimo lepo livo in dobro brusno steklo, torej pri izdelavi kristalnega stekla.

Sodobna zaščita ladij pred korozijo pa uporabi svinec še drugače. Imajo ga za anodo, ki katodno zaščiti ladijske trupe. Najbolj gospodarna zaščita so ustrezno nameščeni koščki zlitine svinca z 2 % srebra. Tak način varovanja je uporaben tudi za jeklene predmete v zemlji, če ima ta majhno upornost.

S pojavom novih nevarnosti se je neomajni značaj težkega svinca še dodatno potrdil. Uporabljamo ga v oklepih, plaščih, rokavicah, ki varujejo pred jedrskim ali rentgenskim žarčenjem.

Sam svinec je kemijsko obstojen proti žvepleni kislini, fluoridu, kloridnim ionom (ki so zelo nevarni jeklom). Solna kislina le na površini nekoliko raztopi svinec, nastali klorid ga nato varuje. Obloge številnih kemijskih naprav so svinčene. Žvepleno kislino pridobivamo v svinčenih komorah.

Ni pa svinec dobro obstojen proti solitni kislini in počasni ga napadajo apno, cement, pepel, nekatere organske snovi. Posebno poučna je njegova obstojnost v trdi vodi. Zavoljo te je cenjen v vodovodarski obrti, ki potrebuje lahko upogljive cevi. V mehki vodi ni obstojen, če je v njej veliko ogljikovega

dvokisa - nastaja namreč hudo strupen svinčev bikarbonat. Ta je morda celo precej prispeval k propadu Rimskega imperija, katerega srčne žile so bile iz svinčenih cevi. Veliko svinca porabimo za obrambne in lovske namene: polnjenje granat in puškinih krogel in šibre.

V prispodobi bi lahko rekli, da so svinčene posode tako počasne sorte, da se ne le zelo počasi ogrejejo na štedilniku, ampak se sploh ne razletijo, če v njih sprožimo razstrelivo. Zavoljo te njihove lagodnosti uporabljajo svinčene valje za določanje eksplozivne moči razstreliv: meriti je treba le povečanje prostornine valja, v katerem so povzročili eksplozijo.

Precej svinca pogoltneja zemlja in ocean, ker je zaščitni ovoj kablov.

Nepogodljiv je v zlitinah za lotanje.

Zelo zanesljiv je v ležajnih zlitinah tipa Babbitt.

Kot antidektonator se je izkazal celo v spojnih, seveda nekoliko drugače kot v razstrelivnih laboratorijih. Saj vemo, da je dolgo rabil povečevanju oktanskega števila bencinu. Preprečeval je klenkanje motorjev, toda odzvonil je zdravju narave okoli avtocest.

Kajti navkljub uporabnosti na tako številnih področjih, kot smo se jih spomnili, da ne govorimo o tiskarskih črkah in drugih svinčevih zaslugah, je svinec nevaren. Škodljiv je, če ga vdihavamo, zastruplja nas, če ga dobimo v želodec. Mori nas lahko čist, v spojnih, trden ali hlapien in raztopljen. Zadnje raziskave so pokazale, da je pravi arabski džin v brušeni steklenici. Vina iz brušenih steklenic nam nikakor ne pripočajo več. V treh mesecih se namnoži v njem svinca za šestdesetkratno začetno količino. Žganje pridobi v štirih letih 20.000 milijonink grama svinca. Dopusna meja v litru vode je 50 milijonink grama.

Mag. Franc Uranc

OSKRBA Z ENERGIJO V JULIJU

V juliju smo od primarnih energentov nabavili zemeljski plin in mazut, medtem ko smo propan-butan rabili iz zaloge. Zaradi neporavnanih obveznosti do dobavitelja Petrol - Zemeljski plin smo imeli zmanjšano dobavo zemeljskega plina. Odjem je bil dovoljen od 1.000 do 3.800 Sm³/h, odvisno od zakupa. Zaradi redukcije plina pa so bili omejeni tudi porabniki tega plina in se je rabil samo za nujnejše namene. Delno smo ga sicer nadomestili s kurilnim oljem oziroma mazutom v kotlarni za proizvodnjo pare, vendar je bilo zaradi nizkih zalog mazuta in propan-butana nemogoče v celoti nadomestiti manjke plina in pokriti vse potrebe.

Proizvodnja in oskrba porabnikov z drugimi sekundarnimi energenti je bila v redu.

Iz primerjav specifičnih porab na enoto je ugotovljeno, da so se potrošniki ob zmanjšani dobavi plina obnašali bolj racionalno. Zato pozivamo vse potrošnike, da se tako obnašajo tudi ob normalni oskrbi s primarnimi in sekundarnimi energenti.

Zbrali smo 126,1 m³ emulzije in iz nje pridobili 6,5 tone olja za kurjavo. Skupno pa smo zbrali 16,8 tone odpadnega olja.

Izvedli smo še vse planirane preglede in popravila energijskih naprav in omrežja v Železarni Ravne. Pregled in popravila smo opravili tudi na napravah in omrežju centralne kurjave v mestu, tako da bo pripravljeno na kurilno sezono.

Dokončana je bila obnova vodovoda pitne vode NO 125 z vsemi priključki in sicer od hale Industrijskih nožev do križišča med Valjarno in Livarno.

Nadaljevali pa smo tudi z antikorozijsko zaščito na omrežju energijskih medijev.

Ferdinand Kotnik, inž.

SOCIALNO PARTNERSTVO IN NOVA DRUŽBENA RAZMERJA

(Nadaljevanje povzetka predavanj
na študijskih dnevih kadrovskih delavcev)

PRESEČI SOCIALNO V GOSPODARSTVU

Dr. RASTO OVIN je opozoril na nujnost razprave o socialno-tržnem gospodarstvu v Sloveniji. Pri nas bo na urejanje razmer na trgu dela vplivala idealizirana predstava o socialnih pravicah, ki se je razvila iz socializma.

Če bomo želeli po poti zdravega in mednarodno konkurenčnega gospodarstva, mora sociala v sistemu biti povezana z gospodarskim učinkom.

Osnovni namen socialne pomoči je doseči stanje, ko je njeni uporabniki ne bodo več potrebovali.

Obratno pomeni utrjevanje socialnih pravic in njihovo širjenje - razraščanje monopolnih položajev države in s tem nadaljevanje - obremenjenosti gospodarstva v času, ki je za to najmanj primeren.

Na popoldanski okrogli mizi, kjer so predstavniki obeh najmočnejših sindikatov, vlade in gospodarske zbornice obravnavali isto temo, so predstavniki sindikatov ugotovili, da bi na prehodu v tržno gospodarstvo potrebovali ustrezne družbene mehanizme, ki bi jih spoštovali vsi trije pogajalci. Predstavniki gospodarske zbornice in sindikatov so soglašali, da ne bodo podpisali socialnega sporazuma z nobeno vlado. Prvi najprej zahtevajo, naj vlada pripravi celovit program gospodarske politike, drugi pa bodo predvsem upoštevali zahteve svojega članstva.

KAKO JE SOUPRAVLJANJE ZAPOSLENIH ZA SNOVANO V TUJINI

Mag ZVONE VODOVNIK - direktor Inštituta za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in predsednik Zveze kadrovskih delavcev Slovenije je predstavil temo SOUPRAVLJANJE ZA-

POSLENIH V DOKUMENTIH
EVROPSKE SKUPNOSTI.

Sodelovanje zaposlenih pri upravljanju, ki obsega vse tri oblike: torej informiranje, posvetovanje in participacijo (sodelovanje) pri odločanju, naj bi bilo omenjeno kot temeljno družbeno razmerje že v EVROPSKI SOCIALNI LISTI, katere dopolnitve naj bi bile sprejete v letu 1992. Pri snovanju ureditve te problematike v omenjenem aktu so v ospredju tri pomembna izhodišča:

- izhodišče, po katerem je treba sodelovanje zaposlenih aktivno razvijati v državah članicah, vendar pri tem upoštevati tudi dosedanje prakso v posameznih članicah

- izhodišče, po katerem naj bi pravila o sodelovanju zaposlenih pri upravljanju, določenem v dokumentih organov Evropske skupnosti, uporabljali zlasti v podjetjih, ki poslujejo v različnih državah - članicah Evropske skupnosti

- izhodišče, da je treba sodelovanje delavcev pri upravljanju razviti v primernem času.

KAJ O TEM GOVORI NAŠA ZAKONODAJA

Mag. DRAGO MEŽNAR, sekretar službe za pravna vprašanja pri GZS, je predstavil temo KAKŠNO SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU PODJETIJ LAHKO PRIČAKUJEMO.

Med praznine v pravni ureditvi nove države Slovenije vsekakor sodi tudi urejanje kooperativnega sodelovanja med delavci in managementom v podjetjih oziroma organizacijah.

Nova slovenska ustava sicer daje temelj urejanju sodelovanja delavcev pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih, podrobna določila pa naj bi bila v zakonu. Dejstvo je, da veljavna pravna ureditev ureja ta vprašanja zelo nepopolno. Zakon o podjetjih je torej vzpostavil nova načela upravljanja podjetij, v prvotnem besedilu še dokaj podrobno, s kasnejšimi novelami pa vedno bolj okviro. Ravno tako je

soupravljanje zgolj uokvirjeno tudi v drugih zakonih. Zato je, upoštevaje izkušnje v drugih evropskih državah, vsekakor treba zakonsko posebej urediti tudi področje sodelovanja delavcev pri soupravljanju.

Nesporno je, da sta tako Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju kot tudi Zakon o gospodarskih družbah povezana z opredelitvijo čistih lastniških oblik podjetja.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju je grajen na predpostavki, da je znano, kdo je v podjetju delodajalec, oz. da se ve, kdo je ta delodajalec, katerega interese zastopa njegov management v podjetju.

Opreديلil je primerjalnopravne temelje, ki so jih uporabljali predlagatelji navedenih zakonov, predvsem pa gre za ugotovitev, da niti dve državi Evropske skupnosti nimata tega vprašanja urejenega enako. Ravno tako so dileme, ali imeti splošen ali poseben zakon.

To vprašanje se postavlja

so predvsem opredelitev, kaj sploh pomeni sodelovanje delavcev pri upravljanju.

Podrobno je mag. Mežnar predstavil tudi način sodelovanja pri upravljanju po t.i. drugem modelu Evropske skupnosti (svet delavcev - participacija) ter opredelil cilje, ki naj bi jih sprejetjem zakona dosegli.

PRIMERI IZ PRAKSE

VII. študijske dneve smo združili z mednarodnim srečanjem, kjer smo se udeleženci neposredno seznanili z vsebino soupravljanja zaposlenih v Avstriji in Italiji. Avstrijsko stvarnost je predstavil dr. Gert Stemberger, direktor Inštituta za delo Univerze na Dunaju, italijansko pa dr. Maurizio Castro iz Bolzana.

Iz obeh predstavitev je izhajalo, da so pri soupravljanju

"V praksi evropskih držav so se v zadnjih letih razvijali različni mehanizmi, s katerimi naj bi se zagotovila ustrezna participacija zaposlenih. Ta razvoj je posledica iskanja poti za optimiranje "finančnega ravnotežja" v podjetjih.

To ravnotežje je mogoče doseči z graditvijo vedno bolj stimulativnega sistema nagrajevanja zaposlenih.

Za iskanje vzvodov na tem področju so zadolžena poslovodstva, ki brez omenjenega finančnega ravnotežja ne morejo dosegati produktivnega dela, ki bi zagotavljalo potrebne pozicije v pogojih zaostrene gospodarske tekme na enotnem trgu."

Zvone Vodovnik

zaradi ustavnega določila 75. člena, ki določa, da se z zakonom uredi način sodelovanja delavcev pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih.

Primerjalnopravna analiza pokaže, da to vprašanje v večini držav ni urejeno v enem, temveč v več zakonih. To je tudi logično, predvsem zato, ker je industrijska demokracija potekala v različnih državah različno, in zato, ker je zelo težko enotno urediti to vprašanje glede na širok spekter dejavnosti, v katerih delavci opravljajo svoje delo.

Zakon naj bi veljal predvsem za sodelovanje delavcev pri upravljanju podjetij, ki se organizirajo kot osebne ali kot kapitalske družbe, in le glede splošnih načel za navedene subjekte. Ta splošna načela pa

dejansko precejšnje razlike med državami Evropske skupnosti, kar nam seveda da misliti, da bo ta pot tudi pri nas zelo zapletena.

V zaključnem delu srečanja smo se seznanili z značilnostmi socialnopravne ureditve in delovnih pogojev v Avstriji, Italiji in drugod po Evropi. Uvodoma jih je podal mag. Georg Ziniel z Dunaja in v nadaljevanju sodelavci obeh inštitutov iz Avstrije in Italije.

Na koncu je gostom dejavnost Kadrovskega združenja Slovenije predstavil član njegovega izvršnega odbora dipl. soc. Janez Kapun, seznanili pa smo se tudi z vsebino dela njihovih združenj.

Povzetek: Janko Kolar,
Armature Muta

Železarna Ravne je eno izmed redkih podjetij, ki še organizirajo preventivna zdravstvena letovanja zaposlenih. Rekreativno letovanje ima v naši tovarni že vsaj petnajstletno tradicijo (najprej so delavci odhajali v predsezoni in posezoni v Poreč, nato pa v Portorož, v današnji hotel Korotan), vendar je bilo brez prave vsebine. S tem problemom se je lani spoprijel Biro za varstvo delavcev in pripravil nov program rekreativnega letovanja, ki ga bo letos deležnih približno 200 zaposlenih.

Novo vsebino rekreativnega oddiha je za Informativni fužinar predstavil dipl. inž. Mirko Vošner, vodja Biroja za varstvo delavcev v Železarni Ravne.

ZAKAJ ROGLA IN NE MORJE

V Biroju za varstvo delavcev so prepričani, da naj bi rekreativno letovanje vključevalo tudi preventivni zdravstveni del (zdravniški pregled in organizirano rekreacijo). Kljub kratkosti (sedemdnevni paketi) je njegov namen tudi opozarjanje na zdrav in pravičen način življenja ter odpravljanje slabih navad.

Med 12 zdravilišči sta z najboljšo ponudbo izstopala GTC Rogla in RC Terme Zreče, ki sodita v RTC Unior Zreče. Za njuno izbiro je bilo odločilno tudi dejstvo, da Železarna Ravne in Unior Zreče medsebojno solidno poslujeta. Rekreativno letovanje sodi med kompenzacijske posle, za kar sta zainteresirani obe strani.

Mirko Vošner meni, da so na Rogli pripravili kar pester program za sedem dni.

Kaj torej ponujajo? Sedemdnevni paket, ki obsega polni penzion in medicinsko voden program dejavnosti. Letoviščarji začnejo oddih ob nedeljah popoldne, ko se nastanijo v hotelu Planja. Naslednji dan je zdravniški pregled, na katerem velja posebna pozornost kardiovaskularnemu sistemu kot kazalcu zdravja. (Vso dokumentacijo z zdravniških pregledov pošlje Medicinski center v Dispanzer za medicino dela na Ravne, saj bodo podatki o zdravniškem stanju delavcev koristili našemu zdravstvenemu osebju.) Zdravniki potem predlagajo ustrezno obliko vodene rekreacije (ta prevladuje v dopoldanskem času, popoldne pa je predvsem individualna). Rogla nudi zanj veliko možnost. Naši delavci imajo tudi usmerjeno terapijo, ki je odvisna od zdravstvenega stanja in posameznikovih želja. Na razpolago jim je še bazen na Rogli in enodnevno kopanje v Termah v Zrečah.

Železarna Ravne je za delavce, ki so napoteni na rekreativ-

no letovanje, dobila 14 terminov; 5 v prvem paketu, od začetka junija do začetka julija, ostale pa v drugem sklopu, od 23. avgusta do konca oktobra. Posamezna izmena tako šteje od 6 do 15 udeležencev, kar omogoča kvalitetno delo (zdravniški pregledi, organizirana rekreacija) ter družabno življenje v hotelu.

KRITERIJI ZA IZBIRO

V še vedno veljavnem Pravilniku o zdravstvenem in rekreativnem letovanju delavcev Železarne Ravne so opredeljeni tudi cilji, namen, postopek, kriteriji ipd., kar zadeva ti dve vrsti letovanja (povedati pa je treba, da je bilo v ospredju predvsem rekreativno letovanje, manj pa so zaposleni zaradi zdravstvenih težav odhajali v zdravilišča).

Do rekreativnega letovanja so upravičeni delavci, ki so jubilarji dela (imajo 30 let delovne dobe), in tisti, ki delajo v težkih delovnih pogojih. Izбира po drugem kriteriju se opravi po točkovanju posebnih pogojev

dela in starosti posameznega delavca.

V letu 1991 smo imeli v Železarni več kot 300 jubilarntov dela, veliko med njimi pa jih je sedaj že upokojenih. Mirko Vošner razlaga, da so se zaradi finančne stiske (Stroški opisane letovanja bodo okrog 2,5 milijona tolarjev) morali pač odločiti, da ponudijo možnost rekreativnega letovanja le tistim jubilarntom, ki so še sedaj zaposleni. Aktiven oddih je torej še vedno nagrada za dolgoletno delo, je pa hkrati namenjen tudi povečevanju delovne učinkovitosti.

Poleg jubilarntov dela si bo na Rogli krepilo zdravje še 88 delavcev, ki delajo v zdravju škodljivih razmerah (npr. izpostavljenost fizičnemu naporu, slabim ekološkim razmeram, neugodni mikro klimi ipd.). Treba je povedati še to, da se na seznam niso uvrstili tisti, ki so že kdaj bili na rekreativnem letovanju. Med vsemi udeleženci jih bo kar četrtina s statusom invalida.

Kakšne pa so bile reakcije na ponujeni program rekreativnega letovanja? Mirko Vošner povzema, da so v glavnem pozitivne. Vodstvo podjetja je koncept potrdilo. Nekaj kritičnih

V hribe na aktivni oddihi

pripomb je prišlo iz Valjane, vendar se je po sestanku z delavci izkazalo, da je bila kriva neobveščenaost.

Vsi, ki so upravičeni do rekreativnega letovanja, ga bodo izrabili (mnogi bodo s seboj na lastne stroške popeljali tudi družine, saj je hotel ponudil proste sobe). Nekaj zaposlenih pa je bilo zaradi specifičnih zdravstvenih težav napotenih na morje oziroma v druga zdravilišča.

Končna ocena o letošnjem rekreativnem letovanju bo možna šele, ko se bo z Rogle vrnil zadnji dopustnik. Že sedaj pa Mirko Vošner izreka pohvalo Turistični agenciji De profundis, ki je prevzela izvedbo letovanja.

Omenimo še, da novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju podjetjem nalaga odgovornost za zdravstveno varstvo zaposlenih. Organizacije, ki bodo porabile več sredstev (npr. zaradi nesreč pri delu, poklicnih obolenj) iz fonda Zavoda za zdravstveno zavarovanje, kot pa je povprečje v panogi, bo prizadela višja prispevna stopnja. Rekreativno letovanje bo po svoje tudi prispevalo k preventivnemu zdravstvenemu varstvu železarjev.

KAJ NUDI ZREŠKO POHORJE

Rogla leži na nadmorski višini 1500 m in je od Zreč (kjer je eden najlepše urejenih termalnih bazenov) oddaljena le 17 km. Obdana je s številnimi turističnimi kmetijami, sama Rogla pa je prava klimatska oaza ("rezervat kisika") in izhodiščna točka za številne izlete. Na Rogli so urejena različna igrišča - za nogomet, košarko, roket, odbojko, mali nogomet in tenis - ter najsodobnejša atletska steza. V veliki športni dvorani je mogoče igrati vse vrste iger z žogo (tenis, badminton, odbojko, squash, košarko, mali nogomet), v njej pa je tudi dvorana za borilne športe in utežarna. Sodoben hotel ima notranji bazen in savno ter nudi možnost posebne prehrane. Zdravniška ekipa v Medico centru pa goste hotela Planja ali bungalovov po dogovoru testira ali pregleda.

KULTURA

JEZIK, NAŠ VSAKDANJI - KRUH

Pred kratkim je založba Gospodarskega vestnika izdala priročnik z naslovom Jezik naš vsakdanji. Zanimivo je, da je knjigo z jezikovno problematiko izdalo uredništvo, ki se ukvarja predvsem z gospodarstvom, in da ji je avtor, ki je kot lektor v prvi vrsti praktik, dal nekoliko nevsakdanji naslov - ta zaradi spremenjenega besednega reda zveni skoraj kot vzdih.

Mnenja o tem, ali je treba nad pisno in govorjeno slovenščino vzdihovati, so kajpak zelo različna, vsekakor pa bi bilo dobro, ko bi se nad njo in njeno prihodnostjo zamislil vsak, kdor jo uporablja, bodisi v javnem, bodisi samo v zasebnem življenju.

Dokler smo se pripravljali na slovensko samostojnost, jo pričakovali, se nismo zavedali, kaj bomo z njo dočakali. Želeli smo se samo znebiti po sili bratstva, ki nas gospodarsko izčrpa, in pozabljali, da nam zveza z Jugom omogoča sorazmerno samostojnost v kulturnem življenju in rabi jezika (razen na določenih področjih). Zdaj, ko smo samostojni, smo se znašli sredi neusmiljenega gospodarskega boja, ki pomeni za obubožano in v tržnem gospodarstvu netrkušeno državo boj za preživetje. Nekateri vidijo edino rešitev v tujem kapitalu in pri tem pozabljajo, da

ima izguba gospodarske samostojnosti za posledico politično in kulturno podrejenost. Pravzaprav se jim zdi to samo po sebi umevno. Na novi položaj se je treba samo dobro pripraviti, to pa je mogoče storiti s kar se da interzivnim učenjem tujih jezikov. Kajti zna se zgoditi, da bo tuji (so)lastnik hotel imeti seje v svojem jeziku, pa bi bilo res nerodno, ko mu ne bi mogli biti sogovorniki, če bo že tako dober, da bo v naše podjetje vložil svoj kapital.

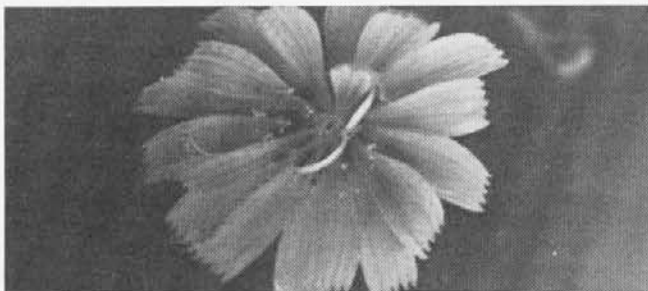
In če bo takih dobrotnikov več, bo lahko kmalu na določenem območju Slovenije v podjetjih prevladal npr. nemški jezik. Iz poslovnega življenja se bo začel seliti v zasebne pogovore in kmalu bodo lahko govorili o slovenščini kot o zgodovinskem (mrtvem) jeziku, ki se je na "sončni strani Alp" obdržal dokaj dolgo zgodovinsko dobo, vse do tedaj, ko je slovenski narod dobil samostojno državo in se zlił z evropsko skupnostjo.

To seveda niso kake moje črne blodnje, ampak napovedi nekaterih strokovnih institucij iz časa 2. svetovne vojne, pa tudi stvarna pot razvoja v primeru, če akcija ne bi rodila reakcije, in če v narodu ne bi bilo - kljub vsemu - dovolj življenjske moči in volje po samoohranitvi. Znamenje, da take sile so, je tudi prej omenjena knjiga. Temu se pridružuje to moje razmišljanje, ki želi opomniti vse, ki "v boju za preživetje" pozabljajo, zakaj smo sploh hoteli biti samostojni, in da je materni jezik bistveni del te samostojnosti. Ni le "ključ do narodne omike", kot je pred več kot sto leti dejal Slomšek, je pogoj in smisel preživetja - je kot kruh in požirek vode, ki ju znamo prav ceniti šele tedaj, ko nam ju zmanjkuje.

Bodimo optimisti in recimo, da na to spoznanje ne bomo čakali tako dolgo, da bi mogli samo še objokovati izgubo. Zato pa je nujno, da ta naš jezik spoštujemo, se ga učimo in uporabljamo v vsej njegovi lepoti, izrazni moči in pravilnosti. K temu želi prispevati priročnik, ki smo ga omenili in ob njem še kateri, najbrž pa tudi ne bo narobe, če bo današnjemu prispevku o jeziku sledil še kateri z bolj določeno vsebino.

NOVE KNJIGE V KOROŠKI OSREDNJI KNJIŽNICI RAVNE

- Basteln rund ums Jahr. - Koeln, 1992
 Baucer, M.: Zgodovina Norika in Furlanije. - Bibliofil. izd. - Ljubljana, 1991
 Bohinc, M. - M. Hropot: Razvrščanje blaga po carinskih tarifih s pojasnili in komentarji. - Ljubljana, 1992
 Bohinc, P.: Koren lečen, koren strupen. - Ljubljana, 1992
 Cvelbar, F. - V. Filder - M. Prepadnik: Nuklearno-medicinska tehnologija. - Ljubljana, 1992
 Čačinovič - Vogrinčič, G.: Psihodinamski procesi v družinski skupini. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka Boetika)
 Cater, K. - A. Demšar - V. Vengust: Vaje za zdravo in obolelo hrbtenico. - Celje, 1992
 Černe, V.: Borovška vas: monografija o Kranjski Gori. - Kranjska Gora, 1992
 Dames, M.: Mythic Ireland. - London, 1992
 Eldin, P.: Čarovnije za male in velike. - Ljubljana, 1992
 Gillett, R.: Premagovanje depresije. - Ljubljana, 1992
 Goman, C. K.: Ustvarjalnost in poslovna uspešnost: praktični vodnik za ustvarjalno mišljenje. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka Za podjetnike in poslovneže)
 Gonrexon, A.: Hunderassen der Welt. - 6. Aufl. - Muenchen; Wien; Zuerich, 1992
 Gusel, L.: Sistemi in instrumenti mednarodne menjave. - Maribor, 1992
 Hayek, F. A.: Usodna domišljavost: napake socializma. - Ljubljana, 1992. - (Krt; 69)
 Izbrana poglavja iz pediatrije. - Ljubljana, 1992
 Jalusič, V.: Dokler se ne vmešajo ženske: ženske, revolucije in ostalo. - Ljubljana, 1992. - (Krt; 81)
 Jan, I.: Odstre zavese: okupator in gorenjsko domobranstvo. - Ljubljana, 1992
 Janežič, S.: Slomšek in naš čas: ob 130-letnici Slomškove smrti. - Maribor, 1992

- Jurkovšek, B. - T. Kolar-Jurkovšek: Fosili v Sloveniji. - Radovljica, 1992
 Kenda, V. - A. Hazabent: Kako uspeli v zunanji trgovini. - Ljubljana, 1992
 Klinična nuklearna medicina. - Ljubljana. - (Medicinski razgledi; suppl. 2/1992)
 Krečič, P.: Jože Plečnik. - Ljubljana, 1992
 Kurillo, J.: Metulji Slovenije. - Ljubljana, 1992. - (Narava Slovenije)
 Likar, A.: Osnove fizikalnih merenj in merilnih sistemov. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka izbranih poglavij iz fizike; 26)
 Maclean, F.: All the Russias. - New York, 1992
 Maddux, R. B.: Oblikovanje tima. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka Za podjetnike in poslovneže)
 Maddux, R. B.: Poverjanje nalog za boljši uspeh. - Ljubljana, 1992. - Zbirka Za podjetnike in poslovneže)
 Maddux, R. B.: Učinkovito ocenjevanje storilnosti. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka Za podjetnike in poslovneže)
 Mazakarini, L.: Mozart. - Celovec, 1992. - (Zbirka Kratko in jedrnat)
 Mulej, M.: Teorije sistemov. - Maribor, 1992
 Nova ustavna ureditev Slovenije. - Ljubljana, 1992
 Pantič, D.: DOS u kratko. - Beograd, 1990
 Pečar, J.: Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo. - Radovljica, 1992
 Pogačnik, A.: Urejanje prostora in varstvo okolja. - Ljubljana, 1992
 Practical Graphic Design Techniques. - London, 1991
 Pravni vidiki otrokovih pravic. - Ljubljana, 1992
 Preston-Mafham, R. - K.: Primates of the World. - London, 1992
 Rober-Merrill, F. - G. Dyck: Duševna vitalnost in čilost. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka za podjetnike in poslovneže)
 Sajović, B.: Osnove civilnega prava. Stvarno pravo I. - Ljubljana, 1992
 Seidel, D. - W. Eisenreich: Slikovni rastlinski ključ. - Ljubljana, 1992
 Severna Afrika in Arabski polotok. - Ljubljana, 1992. - (Zbirka Dežele in ljudje)
 Splichal, S.: Izgubljene utopije. - Ljubljana, 1992. - (Družboslovje; 4/92)
 Sršen, J.: Jezik naš vsakdanji. - Ljubljana, 1992
 Stabej, J.: V katerem grmu tiči zajec: kvizi in uganke za mlade. - (Zbirka Trepetlika) Stričević, D. - N. Čebokli: Devizni predpisi. Zakon o deviznem poslovanju z uvodnimi pojasnili. Zakon o kreditnih odnosih z uvodnimi pojasnili. - Ljubljana, 1992
 Toporišč, J.: Zakaj ne po slovensko: Slovene by synthetic method. - 2nd. ed. - Ljubljana, 1992
 Townsend, R. F.: The Aztecs. - London, 1992
 Trstenjak, A.: Pet velikih. - Ljubljana, 1992
 Ule-Nastran, M.: Socialna psihologija. - Ljubljana, 1992
 Vodinec, V. - Ž. Aleksić: Kriminalistika. - Zagreb, 1990
 Vodnik po slovenskih muzejih. - Ljubljana, 1992
 Woerterbuch der Medizin. - Niedernhausen, 1992
 Yugoslavia War. - Ljubljana: Schlaining, 1992

LJUBITELJSTVO SE ZNOVA RAZCVETA

Mirka Angelija delavci Železarn Ravne poznajo kot dolgoletnega kulturnega animatorja, obiskovalci kulturnih prireditev pa ga srečujejo kot tajnika ZKO Ravne. Letos julija je praznoval petdesetletnico življenja in to je bil povod, da smo ga povabili na pogovor o njegovem delu in o kulturi v občini Ravne na Koroškem.

"Gospod Angeli, kdaj in kako ste vstopili v kulturo?"

"Začel sem pri Leopoldu Suhodolčanu na prevajalski osnovni šoli. Pozneje sem sodeloval pri DPD Svoboda Prevalje kot igralec in kot režiser, opravil sem namreč uvajalni seminar za režijo. Žal za nadaljnje šolanje nisem imel možnosti, saj sem očeta izgubil že pri šestih letih, in sem se moral zadovoljiti z Industrijsko šolo. Najlepše spomine imam na čas, ko sem pri Zofki Volčanskovi na Ravnah igral v skupini, v kateri so bila znana igralska imena, kot Milka Cesar, Angelca Močnik in Mitja Šipek."

"Svojo poklicno kulturniško pot ste začeli v Železarni Ravne?"

"Bilo je to v letih, ko je bila sindikalna dejavnost v podjetjih zelo široko zastavljena. Sindikat je skrbel za organizirano športno - rekreativno in kulturno dejavnost delavcev. V Železarni smo pri tem prednjačili - bil sem prvi kulturni animator, zaposlen v kaki slovenski delovni organizaciji."

"Delo animatorja in organizatorja kulture je nekaj drugega kot ljubiteljstvo. Kakšen izobrazbeni profil zahteva?"

"Pet fakultet bi bilo premalo, da bi lahko kot organizator kulturne dejavnosti res uspešno delal, kajti formalne izobrazbene poti za ta poklic ni. Da sem lahko začel delati, sem moral presedeti kar lepo število ur v študijski knjižnici, pot pa so mi pomagali krčiti tudi razni seminarji."

"Kakšne so bile naloge kulturnega animatorja v podjetju?"

"Pospeševal naj bi kulturno ustvarjalnost delavcev ter prispeval k temu, da bi se dvignila raven kulture dela v podjetju. Združeval naj bi delavce z enakimi interesi ter vodil organizirane oblike kulturne dejavnosti. Ljubiteljska dejavnost naj bi se z njegovo pomočjo predstavljala tudi navzven."

V železarni je bila ljubiteljska dejavnost zelo raznovrstna; delovali so likovniki, literati in bralci, ki so tekmovali za bralno značko in se zbirali ob okroglih mizah. Organizirali smo likovnekolonije, simpozije Forma viva, ustanovili harmonikarski orkester, zelo bogata pa je bila kulturna dejavnost na ravni sozda Slovenske železarn. V kulturi in morda še v planinstvu se je najbolj izoblikovala zavest skupnosti slovenskih železarjev."

"Naše ljubiteljske skupine so nastopale tudi drugod po Jugoslaviji."

"Bil sem član republiškega odbora za znanost, kulturo in izobraževanje, deloval sem v republiškem sindikatu in v medrepubliškem odboru za kulturo ter imel tako možnost vplivati na odločitve o tem, katere skupine bodo sodelovale na republiških in medrepubliških prireditvah, kjer so nastopali amaterji, zlasti v pobratenih občinah. Kadar so sodelovale naše skupine, nikoli nisem imel slabe vesti - vselej so nas dostojno predstavljale."

"Organizacijske izkušnje iz železarn so vam gotovo v pomoč pri delu v občinski ZKO."

"Da, delo je tu podobno, le da poteka v drugačnih okvirih."

"Današnji čas ljubiteljstvu ni posebno naklonjen."

"Kakor povsod, tudi za to dejavnost manjka denarja. Trudimo se samo zagotoviti preživetje organiziranih skupin, nikakor pa ni mogoče najti materialne podpore izven načrtovanih možnosti. Vloga organizatorja kulture ali tajnika ZKO je le v tem, da povezuje društva in ljudi v njih, sodeluje pri organizaciji prireditev in poskrbi, da ljudje, ki žrtvujejo veliko časa za ljubiteljsko dejavnost, dobijo vsaj moralno priznanje za svoje delo."

"Menite, da se bo ljubiteljstvo kljub slabim časom obdržalo in živelo tudi v prihodnje?"

"Prepričan sem, da smo najbolj kritično obdobje že preživeli. Letos je bilo marsikje opaziti ponoven razcvet te dejavnosti."

"Smo pred reorganizacijo občin. Kaj razdelitev Mežiške doline na več občin pomeni za ZKO Ravne?"

"O prihodnji organiziranosti kulture v Mežiški dolini se bodo izrekli delegati na konferenci. Menim, da predsedstvo in strokovna služba s svojim delom opravičujeta obstoj ZKO in da njihova odločitev ne bo težka."

"Ljubitelji umetnosti si želijo, da bi bilo v naših krajih več kakovostnih kulturnih prireditev, mnogi npr. pogrešajo gledališki abonma."

"Predstave poklicnih gledališč so zelo drage, tako da cene z vstopnino ne bi mogli pokriti. Prizadevamo si najti sponzorje, ki bi nam omogočili ponovno organizacijo abonmaja, kar bi pomenilo skrajšanje razdalje med našim obrobjem in slovenskimi kulturnimi središči."

Za zdaj lahko rečem le to, da sem srečen, ker nam je uspelo obdržati lutkovni abonma. Nad

900 otrok je videlo po pet kvalitetnih predstav v krajih od Črne do Raven. To je plemenita naložba za prihodnost - njihovo in našo."

"V dolini je malo kulturnih domov, primernih za zahtevnejše predstave, še od teh so nekateri prostorsko neustrezni in slabo vzdrževani. Kako bo s kulturnimi domovi v prihodnje?"

"Nujno je, da ta problem sistemsko rešimo. Za redno vzdrževanje kulturnih domov niso potrebna taka sredstva, da jih v občini ne bi mogli zbrati; za leto 1992 bi potrebovali vsega manj kot tri milijone SIT. To bi zadostovalo za zavarovanje, čiščenje, elektriko in ogrevanje. Brez tega kulturna dejavnost ni mogoča."

"Bi želeli kak problem posebej izpostaviti?"

"Osebnost me najbolj žuli problem informiranja. Slab je pretok informacij med kraji v dolini in med posameznimi društvi, kar povzroča pogosto nepotrebne zaplete in nerodnosti, še težje pa je z informacijami o kulturni dejavnosti v naši občini prodreti v širši slovenski prostor. Če bereš časopise, dobiš vtis, da se pri nas nič ne dogaja, seznam letošnjih kulturnih dogodkov v Mežiški dolini pa obsega čez 100 prireditev, kar je za te čase prava bogatija."

"Kako gledate na ustanavljanje društev s katoliškim oziroma krščanskim predznakom?"

"Želim si kar najpestrejšo kulturno dejavnost, ne glede na to, kdo jo vodi. Ta društva bomo včlanili v ZKO, če bodo le imela interes za to."

"Hvala za pogovor!"

Mojca Potočnik

Polaganje cvetja na Prežihov grob

REKREACIJA IN ŠPORT

ATLETIKA

Tudi letos je bil Maraton kralja Matjaža v Črni uvodna prireditev že 37. Koroškega turističnega tedna. Na štartu je bilo 211 tekmovalcev in tekmovalk vseh kategorij, ki so se kljub neznosni vročini preizkusili na progah, dolgih 21, 10, 7 in 3 km. Razmere na progah so bile izjemno težke, saj so se morali tekači in tekačice spoprijeti s kilometri, z vročim asfaltom in temperaturo nad 30 stopinjami. Gotovo so bili zadovoljni vsi, ki so uspešno pritekli na cilj, vsak zase pa je bil v omenjenih razmerah svojevrsten junak.

Absolutna zmagovalca malega maratona na 21 km sta postala lanski rekorder proge Ljubljčan Roman Kežar in atletinja Olimpije iz Ljubljane Marjana Vidovič. Med ostalimi udeleženci iz vse Slovenije so se tekači in tekačice iz štajerske in koroške regije dobro odrezali. V teku na 21 km velja pohvaliti predvsem Ravenčana Mirka Krančana, ki se je v kategoriji nad 45 let uvrstil na odlično 2. mesto. Med ženskami je Marija Naveršnik iz Dravograda prav tako osvojila 2. mesto v starostni kategoriji nad 35 let, toda konkurenca je bila slabša kot med moškimi.

Največ tekačev s Koroške se je preizkusilo na 10 km dolgi progi. Boljše uvrstitve so v naslednjih kategorijah dosegli: moški do 35 let: 11. Drago Laznik, Ravne, moški od 35 do 45 let: 4. Niko Poberžnik, Dravograd, 7. Vehbi Tahiri, 9. Emil Mikan, oba Ravne in 11. Zdenko Kupčić, Dravograd; moški nad 45 let: 3. Vili Blatnik, Mežica, 5. Štefan Robač, Ravne (najstarejši udeleženec). Pri ženskah je v teku na 10 km osvojila 2. mesto Nataša Lačen iz Črne v kategoriji do 35 let, v starejši kategoriji pa je zmagala Mežičanka Hedvika Blatnik, Vera Primik z Raven pa je osvojila 3. mesto.

V Velikovicu je bil 14. avgusta šesti ul. ni tek z udeleženci iz Nemčije, Italije, ČSFR, Hrvaške, Avstrije in Slovenije. Tek, dolg 5000 m, je prvič štel za pokal Alpe-Jadran, na njem pa so uspešno nastopili tudi tekmovalci iz slovenske Koroške. V svojih starostnih skupinah sta

Najmlajši Fužinarjevi plavalci in njihov trener Andrej Polanc

zmagala Robert Brezovnik z Raven in Anita Mežnar iz Mežice. Druga mesta so osvojili Vili in Hedvika Blatnik iz Mežice ter Kazimira Lužnik iz Slovenj Gradca, tretja pa sta bila Tomaž Robač s Prevalj in Niko Poberžnik iz Dravograda. Tomaž Robač, zastopnik Slovenije na svetovnem prvenstvu v gorskem teku konec avgusta v Italiji, je bil v Velikovicu v absolutni kategoriji šesti, zmagal pa je Zagrebčan Romeo Živko pred Ljubljčanom Romanom Kežarjem.

Uroš Vrhovnik, atlet KAK Ravne, je na letošnjem mitingu v Feldkirhnu v Avstriji zmagal v teku na 800 m.

PLAVANJE

Na državnem prvenstvu za pionirje, ki je bilo v začetku avgusta v Kranju, sta si tri srebrne medalje priplavala tudi Fužinarjeva tekmovalca. Čepelnik je bil drugi na 100 in 200 m prsno, Abraham pa drugi na 100 m delfin.

GORSKO KOLESARJENJE

Našega sodelavca Mirka Krančana poznamo predvsem kot odličnega dolgoletnega tekača rekreativca, ki je v svoji bogati športni karieri nastopal na številnih maratonih po Sloveniji in tudi izven meja naše domovine. Manj pa ga poznamo kot tekmovalca v kolesarjenju, zato nas je presenetil na drugem gorskem kolesarjenju "Najevska lipa" v Črni, ko je zmagal med veterani nad 40 let. Čestitamo! Sicer pa je težko, 16 km dolgo progo najhitreje

prekolesaril Marjan Jauk iz Zlatoliča. V starostni kategoriji do 40 let, kjer je nastopilo kar 59 tekmovalcev, se je na odlično 5. mesto uvrstil Rok Kolar s Prevalj, deseti pa je bil Mežičan Peter Rapac.

ODBOJKA

Tekmovalna komisija OZS je pripravila nov tekmovalni sistem za sezono 1992/93. Državno prvenstvo za moške in ženske ekipe bo potekalo v treh ligah. V prvih ligah bo nastopilo 10 ekip, v drugih 12, tretji ligi pa bosta razdeljeni na vzhodno in zahodno skupino, v vsaki pa bo 10 ekip. V prvi ligi se bo prvenstvo pričelo 17., v drugih in tretjih ligah pa že 3. oktobra.

Odbojkarji Fužinarja bodo znova nastopili v najvišji državni ligi. Pričakovati je, da bodo Ravenčani v prvenstvu igrali vidno vlogo, kajti v klubu so zadržali vse dosedanje igralce, tudi Maučnika in Grosa, vrnila pa sta se trener Adi Urnaut in igralec Tomaž Gačnik. Ekipo pa je okreplil še bivši igralec Tovila Olimpije Dejan Fujs.

Ivo Mlakar

ALPINISTIČNE NOVICE

Naveza Miha Mihev in Andrej Gradišnik je konec julija obiskala tirolske Alpe. V Ortlerjevi skupini sta 27. in 28. 7. preplezala 1100 m visoko steno Königsspitze (3859 m). Spodnjih 650 m sta plezala po prvenstveni smeri, ki sta jo zaradi izjemne krušljivosti poimenovala "Dirty dancing". V

zgorjem delu pa sta zaradi padajočega kamenja in slapov vode, ki so se zlivali iz razmočenih snežišč, plezala po že preplezanem grebenu. Bivakirala sta 200 m pod vrhom. Nova smer zasluži pisno oceno Difficult (Težavna).

Lepo vreme v drugi polovici junija in v avgustu je prispevalo k že kar rekordni dejavnosti ravenskih alpinistov v ostenju Raduhe in bližnjih Kamniških Alpah. Zala Žaže je s Sašem Prosenjakom iz Slovenj Gradca preplezala "Zmaja" (V+/Ao, 450 m) v Ojstrici, "Centralno" (VI/Ao, 200 m) v Rjavičkem vrhu in "Centralno" (VII/Ao, 200 m) v Dedcu. Trojna naveza, v kateri je bil poleg Žažetove in Prosenjaka še Dani Vezonik, pa je ponovila "Šimenc - Škarjo" (VII/A1, 350 m) v Dolgem hrbtu ter "Igličevo" (V+, 350 m) in kombinacijo "Direktna-Bregarjeva" (VI/Ao, 500) v Štajerski Rinki.

V Raduhi so številne naveze preplezale veliko smeri V. in VI. težavnostne stopnje, vendar omenimo le najpomembnejše vzpone naših pripravnikov. Silvo Veselič je v navezi z Vezonikom preplezal "Edijev steber" (VI) in "Plate" (V), Matjaž Zaluberšek z Vezonikom "Kovačevo" (V+/Ao), David Čreslovnik z Gradišnikom "Desno od Plat" (VI-/Ao), Bojan Merc z Gradišnikom "Levo od Plat" (VI-Ao)...

Brane Vezonik je obiskal plezališče Ribčev laz v Bohinju, kjer je preplezal nekaj kratkih plezalnih smeri z ocenami VIII + in VIII. 9-letni Vinko Skitek pa je v tem plezališču na TOP POP (varovan od zgoraj) preplezal smeri "Kremšnita" (V+) in "Kolca mož" (IV).

Andrej Gradišnik

FAKTORJI ZA IZRAČUN PLAČE PO PODJETNIŠKI KOLEKTIVNI POGODBI

V tabeli so prikazani julijski izhodiščni bruto osebni dohodki po kolektivni pogodbi (KP) za posamezne tarifne razrede ter faktorji za tiste organizacijske enote oziroma podjetja, ki imajo svojo vrednost točke (VT).

To so NOŽI, DE PROFUNDIS in ŽELEZARNA RAVNE, kamor spada tudi TRANSLOG in ZAŠČITA, ker imata enako vrednost točke.

Te faktorje smo upoštevali pri izračunu obračunske razlike do kolektivne pogodbe za mesec JULIJ 92 (izpisano na plačilni kuverti).

Julijski izhodiščni bruto OD po kolektivni pogodbi so bili v primerjavi z mesecem junijem 92 višji za 4,4 % - uveljavitev eskalacijske klavzule.

Pri načinu izračuna ni sprememb. Je enak kot v prejšnjih mesecih.

JULIJ 1992 FAKTOR ZA IZRACUN PLACE PO PKP

PR	TOCKE	TR	KP	FAKTOR do KP		
				ZR	NOZI	PROFUN
	1		2	3	4	5
1/1	240	I.	32,616	1.30	1.14	1.42
1/2	300	II.	36,530	1.24	1.04	1.28
1/3	360	IV.	47,293	1.40	1.13	1.38
1/4	420	V.	52,186	1.42	1.11	1.30
2/1	280	I.	32,616	1.17	0.99	1.22
2/2	320	III.	40,770	1.32	1.09	1.33
2/3	360	IV.	47,293	1.40	1.13	1.38
2/4	400	IV.	47,293	1.34	1.06	1.24
2/5	420	IV.	47,293	1.29	1.01	1.18
2/6	460	V.	52,186	1.32	1.01	1.19
3/1	420	V.	52,186	1.42	1.11	1.30
3/2	480	V.	52,186	1.27	0.97	1.14
3/3	540	VI.	61,970	1.36	1.02	1.20
3/4	600	VI.	61,970	1.24	0.92	1.08
3/5	660	VII.	73,386	1.39	0.99	1.16
3/6	700	VII.	73,386	1.31	0.94	1.10
3/7	1050	VIII	84,002	1.09	0.72	0.85
4/1	480	IV.	47,293	1.34	1.06	1.24
4/2	480	V.	52,186	1.27	0.97	1.14
4/3	560	V.	52,186	1.11	0.83	0.98
4/4	680	VI.	61,970	1.14	0.81	0.95
4/5	720	VII.	73,386	1.28	0.91	1.07
4/6	800	VII.	73,386	1.16	0.82	0.96
4/7	1050	VIII	84,002	1.09	0.72	0.85
4/8	1300	IX.	101,110	1.05	0.69	0.81
4/9	1560	IX.	101,110	0.88	0.58	0.68

Sistem plač

PRENEHANJA DELOVNEGA RAZMERJA

Delovno razmerje je prenehalo 10 delavcem v železarni in eni delavki v De Profundisu (6 sporazumnih prekinitev, 3 invalidske upokojitve in 2 prenehanji delovnega razmerja za določen čas).

Zaradi invalidske upokojitve so bili odjavljeni Silvester Lesjak, pomožni delavec iz Energetike, Darko Kralj, pomožni delavec, in Ferdinand Krebs, žarilec iz Valjame.

Kadri in organizacija
OE Zaposlovanje

ŽE PETA MAGISTRA V ŽELEZARNI

Silva Sirk, zaposlena v obratu Jeklovlek, je 29.6.1992 uspešno zagovarjala magistrsko delo "Duktilnost zlitine Ravnal-2 z nazivno sestavo 22 % Cr, 5 % Al in do 0,1% C". Iskreno čestitamo.

Sodelavci Jeklovleka

ZAHVALI

Ob boleči izgubi očeta in dedija

FRANCA KOSA

se iskreno zahvaljujem kolektivu Orodjarne za izkazano pomoč. Hvala tudi osebju bolnišnice Slovenj Gradec, oddelek Urologija, patronažni službi Mislinja in sestri Zajčevi za dolgoletno oskrbo in nego.

Žalujoči sin Franc z družino

Ob boleči izgubi našega
FRANCA RETKA
z Javornika 59

se zahvaljujem zdravstvenemu osebju ZD Ravne, urološkega oddelka slovenjgraške bolnišnice, Simoni Paradiž in vsem sosedom in prijateljem za razumevanje, nego in pomoč v času njegove hude bolezni.

Zahvaljujemo se vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, posebej še godbi in lovcem LD Strojna ter č.g. župniku za lep poslovitveni in pogrebni obred.

Vsem in vsakemu posebej hvala za izraženo sožalje, za cvetje ter sveče in denarno pomoč.

Vsi njegovi

KADROVSKA GIBANJA

Na dan priprave podatkov (21. avgusta) je bil v železarni zaposlen 4001 delavec, v delniških družbah pa 703 delavci.

Železarna Ravne

Metalurgija	1248
STO	639
Tehniški sektor	672
Uprava	358
Vodstvo Železarne	78
Jeklovarna	485
Stroji in deli	521

Delniške družbe

Industrijski noži	195
Translog	95
Armature	189

De Profundis 102
Zaščita 122

FLUKTUACIJA DELAVCEV

SKLENITVE DELOVNEGA RAZMERJA

Avgusta smo sprejeli v delovno razmerje dva sodelavca. Za čas opravljanja pripravništva je sklenila delovno razmerje naša študentka Bernarda Janet, diplomirana inženirka metalurgije. V De Profundisu je bila za določen čas sprejeta natakaričica Marija Lever.

NAPRAVA ZA VALJANJE PALIC

Sredi avgusta so iz železarne odpremili napravo za valjanje palic, ki jo je februarja letos naročil Metalurški inštitut Ljubljana, izdelali pa so jo v Tehniškem sektorju Železarne Ravne na podlagi lastne konstrukcije in v sodelovanju z dr. Jožetom Rodičem. Prvo različico stroja, ki ga bodo na inštitutu uporabljali za valjanje palic iz zelo trdih zlitin v sistemu konti litija, so v SGV izdelali že maja, po poskusnem zagonu pa so jo konstrukcijsko izpopolnili in v začetku avgusta je bila že nared za proizvodnjo.

K napravi sodi še direktno - uporabna ogrevalna naprava, ki so jo prav tako po lastni zamisli izdelali v ETS in smo jo predstavili v 4. št. IF na str. 8.

Naprava dokazuje, da imamo v ravenski železarni ljudi, ki znajo združiti izkušnje s pametjo in ustvariti marsikaj novega in koristnega.

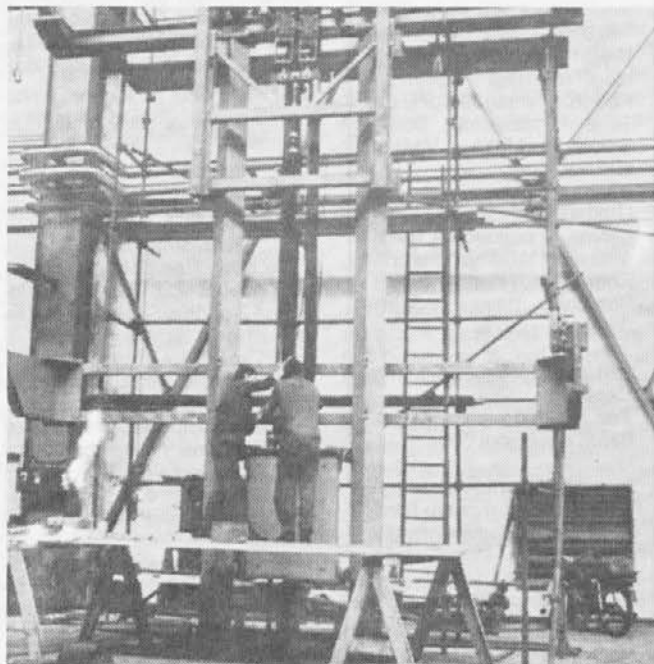
"POSTAJA" ZA TEKOČI TRAK

Dva meseca so v TSD potrebovali, da so izdelali NAPRAVO ZA SPREMINJANJE NIVOJA AVTOMOBILSKE KAROSERIJE MED MONTAŽO. Njena naloga je, da prestavi karoserijo s transportnega sistema na delovno mesto in jo po končani operaciji vrne v sistem. Je element linije za grobo sestavo karoserije, prvi, ki ga je Voest Alpine naročil pri nas. Če bo uporabnik, tovarna avtomobilov Volkswagen, zadovoljen s to napravo, se podjetju STO oziroma obratu TSD obeta še izdelava 13 takih postaj.

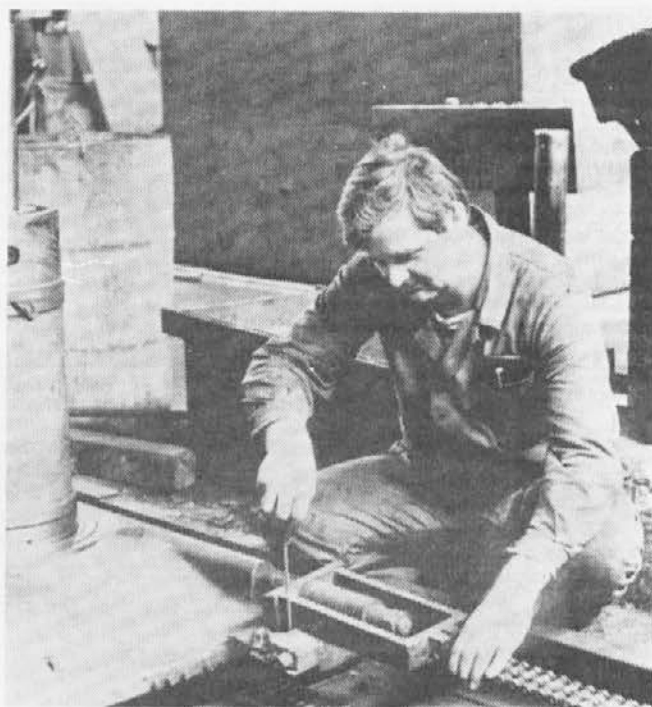
Izdelava naprave je predstavljala za TSD izziv zaradi svoje višine in množine varilskih del. Razen tega gre v primeru, ki je tudi na posnetku, za prototip, na katerem se je učil sam konstruktor in še med delom preverjal konstrukcijski načrt.

Vzporedno s to napravo so avgusta v TSD izpolnjevali še drugo naročilo Voesta - obešala za karoserije v isti liniji tekočega traku.

Dipl. inž. Darko Jevšnikar pričakuje, da bodo sledila še nova, podobna naročila.

PO REMONTU ŠE TEŽAVE

V Jeklovleku so letos po več letih prvič načrtovali generalni remont strojev. Remont je bil v času kolektivnega dopusta, od 15. julija do 3. avgusta.

To je bil zelo kratek rok, ki ni dovoljeval poskusnega zagona strojev. Zato so se nekatere pomanjkljivosti pokazale v začetku obratovanja. Ker ni bilo na razpolago ustreznih nadomestnih delov, je to povzročilo tudi zastoje v proizvodnji.

Zaradi nadomestkov namesto originalnih strojnih delov pa tudi popravilo ni uspelo tako, kot bi si želeli. Vsekakor je strojni park v Jeklovleku potreben temeljite obnove.

Zbrala:
Mojca Potočnik